Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 75 (17198) | 1986 оной мартын 30, воскресени | Сэн 3 мүн.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

АНДР-эй Президент, Национальна сүлөөрэлгын фронт гэдэг партиин Генеральна секретарь Ш. Бенджедид һамгантаяа мартын 28-да Москваһаа мордобо. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын уряалаар тэрэ хани ёһоной албанай хэрэгээр манай орондо ерэһэн байгаа.

Мордохынь урда тээхэнэ Кремлиин Ехэ ордоной Георгиевско зал соо үдэшэлгын баяр ёһолол болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев һамгантаяа Алжирай хүтэлбэрилэгшэтэй, тэрэнэй һамгантай хахасаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко һамгантаяа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе һамгантаяа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй обороной министр С. Л. Соколов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Ф. Добрынин үдэшэлгын үедэ байлсаа.

Автомашинанууд Кремльһээ аэродром тээшэ шэглэбэ.

А. А. Громыко һамгантаяа, Э. А. Шеварднадзе һамгантаяа, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. Ф. Добрынин болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ Ш. Бенджедидые, тэрэнэй һамгые үдэшэһэн байгаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ «ОРОНОЙ АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКС ДОТОР АЖАХЫ ЭРХИЛ ЭЛГЫН ЭКОНОМИЧЕСКА АРГА ХЭРЭГСЭЛНҮҮДЫЕ СААШАДАНЬ НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ТУХАЙ» ТОГТООЛ БАТАЛАН АБАБА.

... социально-экономическа хүгжэлтые хурдадха... КПСС-эй XXVII ... табиһан зо... бэелүүлгэ агро...енна комплексын ...тинуудай ба эмхи... ажал ябуулгын һай..., арадай ажахын ... секторто бүхы ...ческа арга хэрэгсэл... гуримшуулгада, кол...созуудай бэеэ даа...лгаха ябадалые үр..., ажал ябуулгынгаа ...үүдэй түлөө тэдэнэй ... дээшэлүүлгэдэ ...амжалтануудые түй... табина гэжэ тог... тэмдэглэгдэнэ.

...промышленна комп... байгаа ехэ үйлэд... хүсэн, КПСС-эй ЦК... (1982 он) ба апре... 85 он) Пленумүүдһээ ... һэрэниие хүгжөөлгэдэ ... һайн үрэ дүн...үтэлбэрилгые шэнэд...лгалга үйлэдбэриин ... эршэ дэлисые хүр... продукциин ша... һайжаруулхын, эдеэ ... зүйлнүүдээр хүн зо... эдээр болбосо... промышленностиин хэрэглэмжэнүүдые ... дүүрэнээр хан... таарамжатай эрхэ ... байгуулһан байна.

... хамта мүнөө хүсэн... ажахы эрхилэл...номическа арга хэ..., түсэблэлгын ба ... онол эрганууд, ... байгаа үйлэдбэ... бүри гүйсэд дүүрэ...гаха, эрдэм ухаа... дүй дүршэлэй ...үүдые үргэнөөр нэб... хүдөө ажахы бо... холбоотой һал... тогтууритай һай..., продукци үй..., хадагалгын ...руулгын бүхы ша... тэрэнэй гээлтэ хо... хороохо, хүдөө нюта... болбосон тү... болголгын асуудал...амжалтатайгаар шиид... талаар колхоз, совхо... агропромышленна ... бусад предпри..., эмхинүүдые, ню... болон ажахын ... хангалтагүй... хабаадуулдаг ...

... нормативна ар..., ажахын тооосон, ... эмхидхэлэй ба түлбэ..., түхэл янзанууд ... хэрэглэгдэнэ, зарим ... болон нютагуу... тэнсүүригүй ... тохёолдуулагдана, ... захяа заабаринууд ... бэеэ даагаад ..., ажахын ажал ... эдэбхи үүсхэл гар... хизаарлана.

... XXVII съездын ...бэринүүдые дүүргэлтэ ... ажалша коллективүү...номическа аша туһые ..., агропромыш... комплексын бүхы ша... хүдэлмэриие тодо ..., хоорондонь хол... тайгаар ябуулха ... зорилготойгоор КПСС-эй ... Комитет, СССР-... Министрнүүдэй Совет ажа... экономическа ... хэрэгсэлнүүдые нари... һайжаруулха талаар ... хэмжээнүүдые бэелүүл... нормативуудай үн... дээрэ түсэблэл... экономическа та... урмашуулгын шэнэ ... үргэнөөр ..., ажахын асуудал... шиидхэлгэдэ колхоз, ..., агропромышлен... комплексын бусад пред... ба эмхинүүдэй ... үргэдхэхэ, үйлэд... эршэдхэн хүгжөөхын, ... дэбжэлтын ... үргэнөөр ..., эсэсэй үндэр ... түйлахын тү... коллективуудай ... бүхы шата... аша туһа болон ха... дээшэлүүлхэ шу... тоолобо.

...хоз, совхозуудай нюта... нөөсэнүүдые, арга бо..., эрхэтэдэй ху... хамһабариин ажахынуу... саад үргүүлгые ..., организа... ба эмхи зургаану... хүдөө ажа... дүүрэнээр ашаг... ашаар, мүн эдеэ хоо... болбосоруулгын ... бусад ... предприяти... технологи ... нэбтэрүүлһэнэй, ... хоолой зүйлнүүдэй ша-нарые дээшэлүүлһэнэй ашаар республиканuудта, хизаарнуудта, областьнуудта ба районуудта хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулгада онсо анхарал хандуулагдаа.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй жэл бүхэндэ орооһо таряа худалдалгын тогтууритай түсэбүүд 1986 оной түсэбэй хэмжээнтэй адляар энэ тогтоолоор тодорхойлогдобо.

Гүрэнэй нөөсэдэ таряа бэлэдхэлгэ дээшэлүүлгые урмашуулха зорилготойгоор орооһо худалдаха гүрэнэй түсэбүүдые дүүргээд байгаа һаань (энэ хэмжээ үлүүлһэн аад, түсэбөө дүүргээгүй ажахынуудта,— 50 процент хэмжээтэйгээр), арбан нэгэдэхи табан жэлэй жэлэй дундуур хэмжээнһээ үлүү ехэ таряа худалдаһанайнь түлөө, 1986—1990 онуудта колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта худалдалгынь үнэ сэнгүүдтэ 100 процент хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри түлэхэ. Бүхы дээрээ таряа худалдалгын хэмжээнһээ дээшэ гараһанһаань дулдыдангүй, шэлдэн хатуу шэниисын, гэршүүхын, горохой, просын, фасолиин, машай, нудай ба чечевицын гүрэндэ худалдалгын үнэ сэнгүүдтэ дээрэ дурсагдаһан нэмэлтэнүүд тогтоогдохо байна.

Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэн ажахынуудта автомобильнууд, тракторнууд, хүдөө ажахын зарим түхэлэй машинанууд болон тон хэрэгтэй бусад нөөсэнүүд худалдагдаха юм. Иимэ зорилготойгоор материальна нөөсэнүүдэй тусхай жаса байгуулхыень СССР-эй Госагропромдо даалгагдаа.

Түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур гүрэнэй нөөсэнүүдһээ орооһото ургамалнуудай үрэһэн республиканuудта, хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта ба ажахынуудта гол түлэб андалдаагаар гү, али зээлээр үгтэхэ байна. Тиихэдэ тэрэ ерэхэ жэлэй ургасаһаа заабол бусаагдаха ёһотой.

Наран сэсэг, соя болон саахарай свекло ехээр үйлэдбэрилхэ талаар колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай аша туһые дээшэлүүлхын тула гүрэндэ худалдагдаһан центнер бүхэнэй түлөө 1986 оной ургасаһаа эхилжэ тэдэнэртэ худалдахые хараалха гэбэл:

«первенец» сортын наран сэсэг (ниимэрхүү ондоо сортнууд) — 40 килограмм шрот (жмых), 20 килограмм холимол тэжээл;

бусад сортнуудай наран сэсэг — 10 килограмм шрот (жмых), 20 килограмм холимол тэжээл, харин түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түйлагдаһан жэлэй дундуур хэмжээнһээ үлүү ехээр худалдаһанайнь түлөө — 30 килограмм шрот (жмых), 20 килограмм холимол тэжээл;

соя — 30 килограмм шрот (жмых), 50 килограмм холимол тэжээл;

саахарай свекло — 1,5 килограмм патока, 1 килограмм холимол тэжээл, 60 килограмм жом, харин түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түйлагдаһан жэлэй дундуур хэмжээнһээ үлүү ехээр худалдаһанайнь түлөө — 5 килограмм патока, 2 килограмм холимол тэжээл, 80 килограмм жом.

Колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түйлагдаһан жэлэй дундуур хэмжээнһээ үлүү ехээр наран сэсэг, саахарай свекло, хлопок-сырец (утаһан), соя, улһанай продукцинуудые (һолоомо, треста, утаһан), хартаабха, сайн набшаһа, хмель, горчица, эфирэй тоһолиг ургамалнуудые, мак (үрэһэ оруулалсан), мал болон шубуудые, һү, нооһо, каракуль болон бугын шуһан эбэр гүрэндэ худалдаһанайнь түлөө үнэ сэнгүүдтэнь 50 процент хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри түлэлгые 1987—1990 онуудта һунааха шухала гэжэ тоологдоо. Дээрэ дурсагдаһан нэмэлтэ түлбэриин түлэгдэхэ ёһотой продукцинуудай тоодо эдеэ хоолой виноград, цитрусовэ үрэ жэмэс, һонгино, чеснок, хүсы үбһэнэй, клеверэй, залаата ургамалнуудай үрэһэн оруулагдана.

1987 онһоо эхилжэ, мал болон шубуудые, һү, үндэгэ, хартаабха, овощ, бахчева ургамалнуудые, үрэ жэмэс, эдеэ хоолой виноград, цитрусовэ үрэ жэмэс, хатааһан алим жэмэс гүрэндэ худалдаха түсэбүүд союзна болон автономито республиканuудта, хизаарнууд болон областьнуудта үгтэхэгүй, харин табан жэлэй жэл бүхэндэ тус түс продукци ниитэ-союзна ба республиканска жасануудта оруулагдаха тодорхой түсэбүүд (үгышье гэбэл, гаргашыень хааһан тула гүрэнэй бюджедһээ һомологонууд), мүн үүлтэртэ мал худалдаха түсэбүүд табигдаха байна. Тогтоогдоһон гуримаар хүдөө ажахын продукци худалдалгын тодо нарин түсэбүүд районуудта, ажахынуудта үгтэхэ ёһотой.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ, эдэ бүгэдөөр хүн зониие хангалга һайжаруулха талаар нютагай зургаануудай оролдолгые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор ниитэ союзна ба республиканска жасануудта оруулалгын түсэбүүдые дүүргэһэнэйнь түлөөр мяханай, һүнэй ба бусад продукциин нөөсэнүүдые областной хубаарилгагүй союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хизаарай болон областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй мэдэлдэ сүм үлөөхэ шухала гэжэ тоологдоо. Тиихэдэ энээнэй тула эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдые үргэнөөр ашаглажа, хэлсээнэй үндэһэ һуури дээрэ республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай хоорондо эдеэ хоолой зүйлнүүдые андалдан абалсахыень зүбшөөгдөө. Нютагай хүн зониие хангахын тула СССР-эй Госагропромой һалбариин предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ассортиментые областной хубаарилгагүй союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд, автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаар болон областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд тодорхойлхо ёһотой гэжэ тогтоогдобо.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хэмжээнэй ба номенклатурын талаар ниитэ союзна ба республиканска жасануудта саг болзор соогоо оруулһанай түлөө бүхы харюусалга союзна болон автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаар болон областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, союзна ба автономито республиканuудай Госагропромуудта даалгагдаа. Дурсагдаһан жасануудта дутуугаар оруулһанайнь түлөө удаадахи кварталда гү, али жэлдэ республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай нөөсэнүүдһээ нүхэрюулэгдэхэ байна.

Ажахы доторой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ мяха, һү гаргашалхадаа, ажахынууд тогтоогдоһон гуримые наринаар хүтэлбэри болгохо ёһотой.

Ниитын үйлэдбэриин, мүн тэдэнэй газар дайда дээрэ ажаһуудаг эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөлгые хараада абажа, колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай түсэбүүд табигдаха зэргэтэй. Зохихо нютагуудта ниитын үйлэдбэриин ба хубиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөлгые элирхэйлэн харуулдаг тоо бүридхэлэй ба тоосооной түхэл шэнэжэдэ шухала нэмэлтэнүүдые оруулхыень СССР-эй Центральна Статистическэ управленидэ даалгагдаа.

Тогтоогдоһон гуримаар хүдөө ажахын продукци худалдаха даабарита тоонуудай, газарай экономическа шэнжэ шанарыень үйлэдбэриин гол фонднуудаар, ажалай ба бусад нөөсэнүүдээр ямараар хангаһыень хараада абаһан нормативуудта үндэһэлэн тодорхойлһон капитальна һомологонуудай лимидүүдэй ба материальна нөөсэнүүдэй гол зүйлнүүдээр түсэблэлгэ бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Ажалша коллективүүдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэнэй һүүлээр ажахынуудай түсэбүүд тэдэнэй мэдэлдэ ородог дээдэ зургаанда тушаагдаха. Тиихэдэ хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдалгын ниитэ хэмжээн үнгэрһэн табан жэлдэ түйлагдаһан жэлэй дундуур хэмжээнһээ доогуур байха ёһогүй.

Тусхай нормативуудые зохеожо, 1987 онһоо тэдэниие түсэблэлгэдэ оруулдаг болохые хангаха гээд СССР-эй Госагропромдо болон СССР-эй Госпланда даалгагдаба.

Холын хараата ба жэлэй түсэбүүдые зохёоходоо, түүхэй эдэй тусхай шэглэлтэй зоно бүридхэлгые, болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудые хубаарилан хүгжөөлгые СССР-эй Госагропром, СССР-эй Госплан, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд хараалха ёһотой гэжэ тогтоолоор тогтоогдобо. Тиихэдээ түүхэй эдэй нөөсэнүүдые комплексноор хэрэглэлгые, эдеэ хоолой эрхим шанартай зүйлнүүд болон промышленна эд бараа үйлэдбэрилгые, транспортын болон бусад гаргашануудые хороолгые хангаха, нэгэдэн хүдэлхэ агропромышленна нэгэдэлнүүд, комбинадууд болон предприятинууд энэ үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаха гэжэ хараада абаха. Гэхэтэй хамта хэрэглэгшэдые жэгдэ һайнаар хангахын тулада хүдөө ажахын продукци хадагалха ба болбосоруулха газарнуудые ажахынуудта болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхи зургаануудта хүгжөөлгые тэдэнэр хангаха уялгатай.

1987 онһоо эхилжэ түсэблэлгын документнүүдтэ, колхоз, совхозуудай болон агропромышленна комплексын бусад предприятинуудай жэлэй тоосонууд болон саг дары хэгдэдэг тоосоонуудта баримта дүнгүүдэй тоое нилээд хорооохо гэжэ СССР-эй Госагропромдо ба СССР-эй ЦСУ-да даалгагдана.

Эрхим шанартай, белогоор болон бусад зүйлнүүдээр баян холимол тэжээлээр мал ажалые хангахын, тэдэниие таарамжатай зүбөөр хэрэглэхын түлөө союзна болон автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд, крайгүйсэдкомууд, облгүйсэдкомууд, союзна ба автономито республиканuудай Госагропромууд, хизаарнууд болон областьнуудай агропромышленна комитедүүд гүйсэд харюусаха ёһотой гэжэ тогтоогдобо. 1987 онһоо холимол тэжээл, белок болон витаминаар баян зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ хэмжээе, тэдэнэрэй сорт янзануудые, нютагай совет болон ажахын зургаануудай дурадхалнуудые хараада абан, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд тодорхойлхо зэргэтэй гэжэ тоологдобо. Энэ продукци үйлэдбэрилхын тулада колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын ба промышленна бусад предприятинуудай нютагай түүхэй эдэй нөөсэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Шубуунай фабрикануудые, мал ажалай томо комплекснууд болон тусхай хэрэглэгшэдые холимол тэжээлээр хангаха гурим байһан хэбээрээ үлөөгдэбэ.

Хүдөө ажахын зарим янзын продукци худалдаһанай түлөө мэдэлдэнь байһан фондһоо холимол тэжээл угтуулан худалдаха эрхэ союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ олгогдобо.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ орооһо таряанай гаргашые хороолгые хангаха ёһотой тэжээл гаргашалха шэнэ нормативуудые 1987 онһоо оруулха гээд СССР-эй Госагропромдо ба нютагуудтахи тэрэнэй зургаануудта даалгагдаба.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй эсэс тээшэ мал ажалые гүйсэд тааралдуулагдаһан шэмэтэй һайн тэжээлээр хангахын тула ургамалай белок болон адууһа малай продукциһаа абтадаг белок үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар бүлэг хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гээд КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Госагропромые, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалба. Тэжээлэй белок үйлэдбэрилгые ехэ болгохо талаар нютагай зургаануудые урмашуулха зорилгоор тэжээлэй дрожжо, яһанай гурил, хэмэл һү болон областиин, хизаарай, автономито ба союзна (областьнуудта хубаагдаагүй) республиканuудай газар дайда дээрэ оршодог предприятинуудта түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн белогоор баян тэжээлэй зүйлнүүд тэдэнэй мэдэлдэнь үлөөгдэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Ашаг үрэ багатай, гарзатай колхоз, совхозуудай болон байгаалиин-экономическа орёо хүшэр эрхэ байдалда хүдэлдэг хүдөө ажахын бусад предприятинуудай гүрэндэ худалдадаг хүдөө ажахын продукциин сэнгүүдтэ нэмэгдэдэг түлбэриие КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1982 оной ноябриин 25-ай 1017-доки номерой тогтоолой хоёрдохи пунктын үндэһөөр тогтоогдоһон гуримаар ба мүнөөнэй хэмжээгээр 1987—1990 онуудта һунааха шухала гэжэ тоологдобо.

Ашаг үрэ багатай, гарзатай ажахы бүхэнөөр хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгые, бүтээсэ багатай гаргаша хороолгые ба продукциин өөрын үнэ сэнгые бага болголгые, үйлэдбэриин ашаг үрые ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлгые лаб хангаха тодорхой хэмжээнүүдые зохёожо бэелүүлхэ гээд союзна болон автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнуудай, областьнууд болон районуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, союзна ба автономито республиканuудай Госагропромуудта, хизаарнуудай, областьнуудай агропромышленна комитедүүдтэ, районно агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ дурадхагдаба.

Хүдөө ажахыда зорюулагдаһан промышленна хэрэгсэлнүүд болон хангалгын үнэ сэнгэй, тэрэнэй продукциин өөрын үнэ сэнгэй болон үйлэдбэриин ашаг үрын хубилалгын хойноһоо СССР-эй Госагропром, Сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет болоч СССР-эй ЦСУ хичалтаяа шангадхаха уялгатай. Промышленна продукциин сэнгүүдэй дээшэлһэнһээ уламжалан, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин гаргашын ехэ болһонтой хамта худалдан абаха сэнгүүдые зохихо ёһоор хубилгажа, сэнгүүдэй тэнсүү байлгые хангаха талаар дурадхалнуудые шухала болоһон ушарта СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оруулха.

СССР-эй Госагропромой болон Сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй зүбшөөлөөр хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбэй хэмжээндэ харгадууламжа түлэгдэдэг ниитэ мүнгэнэй хэмжээгээр хүдөө ажахын зарим янзын продукци худалдаха сэнгүүдые шухала ушарта хубилгаха гээд союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ зүбшөөгдэбэ.

Үрэ жэмэсэй болон овощой продукциин гээлтэ хоролтые хороохын ба колхозой дэлгүүрэй сэнгүүдые бага болголгодо эдэбхитэй нүлөө үзүүлхын тулада овощ, үрэ жэмэс, виноград, хартаабха, бахчева болон ногоон ургамалнуудые, харьяата магазинуудаар дамжуулан худалдагдадаг түргөөр гутадаг бусад үрэ жэмэс болон овощ худалдаха розничнэ сэнгүүдые тогтоохо эрхэ союзна болон автономито республиканuудай Госагропромуудта, хизаарнууд ба областьнуудай агропромышленна комитедүүдтэ олгогдобо.

Үрэ жэмэс, овощ болон бусад продукци, хээрын жэмэс, һархяаг болбосоруулха, хүн зоной ехээр хэрэглэдэг эдеэ хоолой шэнэ янзын зүйлнүүдые (шүүһэ, жэмэсэй унда, джем, конфитюр, консервэ болон бусадые) үйлэдбэрилхэ талаар совхозуудые, СССР-эй Госагропромой системын бусад предприятинуудые урмашуулха зорилгоор энэ продукциие харьяата магазинуудаар дамжуулан худалдаха гэжэ тэдэнэртэ зүбшөөгдэбэ. Областьнууд болон хизаарнуудай агропромышленна комитедүүд, автономито республиканuудай Госагропромууд болон союзна республиканuудай (областьнуудта хубаагдаагүй) Госагропромууд эдэ сэнгүүдые тогтоохо ёһотой. Энэ продукци худалдажа, абтаһан ашаг олзын 50 процентнь социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай фондодо оруулха гэжэ тогтоогдоо.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд болон эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудтай колхоз, совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай үйлэдбэриин талаар холбоо харилсаае саашадань бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гээд СССР-эй Госагропромдо болон нютагуудтахи тэрэнэй органуудта дурадхагдаба. Түсэбэй дүүргэлтын тоодо оруулагдахаар зүбшэн хэлсэгдэһэн сэнгүүдээр хартаабха, овощ, бахчева ургамалнуудые, үрэ жэмэс, столовой виноград, худалдаха түсэбтэ хэмжээнэй 30 процентыень, мүн түсэбһөө гадуур абтаһан хүдөө ажахын продукциие эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай эмхи зургаанууд болон колхозой дэлгүүрнүүд дээрэ худалдаха гээд колхоз, совхозуудта ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудта зүбшөөгдэбэ. Түсэбһөө гадуур абтаһан хүдөө ажахын продукциие ажахычууд өөһэдынгөө үзэмжөөр бусад зорилгоор хэрэглэхэ эрхэтэй.

Хэлсээнүүдэй үндэһөөр эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудта түлжүүлэгдэһэн мал болон шубууд, 1986 онһоо эхилжэ, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдээр сэхэ гү, али колхоз, совхозуудаар дамжуулагдан худалдан абтаад, кооперативна худалдаа наймаанай сэнгээр гол түлэб городуудай, промышленна болон районуудай түбүүдэй хүн зониие нютаг дээрэнь хангахын тула худалдагдаха гэжэ тогтоогдоо. Мяха болон хүдөө ажахын бусад продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха талаар колхозуудтай, совхозуудтай, хубиин хамһабариин ажахытай эрхэтэдтэй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдэй баталха типовой договор хоёр һарын туршада зохёон табижа, баталхыень, мүн гүрэндэ худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэдэ тэрэниие оруулан тоолохо гурим, тэрэшэлэн колхозууд болон совхозуудта урмашуулгын түлбэри үгэхэ гурим тодорхойлхыень СССР-эй Госплантай, СССР-эй Финансын министерствэтэй, СССР-эй ЦСУ-тай болон Центросоюзтай хамта СССР-эй Агропромдо даалгагдаба. Тиихэдээ социалис хүдөө ажахын үйлэдбэриин таһаршагүй хубинь болохо эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынууд, колхоз болон совхозуудай туһаламжада түшэглэн, мяха, һү, үндэгэ, хартаабха, овощ, үрэ жэмэс болон эдеэ хоолой бусад продуктнуудаар хүдөөдэ ажаһуугшадай хэрэглэмжые гүйсэд хангаха үүргэтэй, харин үлүү гараһыень кооперативна худалдаа наймаагаар дамжуулан ба колхозно дэлгүүр дээрэ худалдаха аргатай гээшэ.

Орооһо таряанай зүйлнүүдые, бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл, үрэһэ хүрэнгэ бэ тариха зүйлнүүдые, залуу мал болон шубуудые, хатуу түлишэ хүн зондо худалдалгые ехэ болгохыень колхозууд, совхозууд болон агропромышленна комплексын бусад предприятинуудта дурадхагдаа. Эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудта буусынгаа участогуудые эдлүүрилэгдэнь, агрохимическэ ба ветеринарна талаар хангалгадань хүргэгдэдэг туһаламжые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Ойрын хоёр жэлэй туршада хүн зоной хэрэглэмжые гахайн поршоочхонууд болон шубуудаар гүйсэд хангадаг болохо. Хубиин хамһабариин ажахытай аад, ниитын үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр ажалладаг эрхэтэдые али болохоор урмашуулха.

Совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүдэлмэридэ ажахын тоосооной гол ёһонуудые шангадхаха зорилготойгоор, 1987 онһоо эхилжэ, хүдөө ажахыч худалдагдаһан (бүхыдөө үйлэдбэрилэгдэһэн) продукциин 100 түхэригһөө тоолон тодорхойлогдодог, табан жэлэй туршада тогтууритай байха нормативуудай үндэһөөр салин хүлһэнэй жасые өөһэдөө ажахынууд бүридүүлэн байгуулха болоно. СССР-эй Госплантай, СССР-эй Финансын министерствэтэй, Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй гүрэнэй комитедтэй, СССР-эй Госбанктай хамта зургаан һарын туршада салин хүлһэнэй жасые бүридүүлхэ нормативуудые табиха ба совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта ажалай түлөөһэнэй мүнгэ зөөри үгэхэ гурим зохёон табижа, баталхыень СССР-эй Агропромдо даалгагдаа. Эдэ нормативууд хадаа, салин хүлһэнэй ургалтатай сасуулхада, ажалай бүтээсын булюу түргэн ургалта хангаха ёһотой. Тогтоогдоһон нормативуудай хэмжээнһээ дээшэ гаргагдаһан продукци худалдалгын (үйлэдбэрилгын) ургалтын процент бүхэнэй түлөө дунда зэргээр хубилгагдаһан 0,8 коэффициентын нормативаар салин хүлһэнэй жаса тодорхойлогдодог байха юм. Салин хүлһэнэй жасые алмаһан мүнгэн адли хубинуудтайгаар материальна урмашуулгын жасада ба ажахын нөөсын жасада оруулагдадаг, үлүү гаргаша хэбэл, тэрэнь эдэ жасануудһаа хүсэлдүүлэгдэхэ, харин тэдэнэй хүрэхэгүй байгаа һаань, ажахын коллективтэ үгтэхэ шангые бага болгоһоной аргаар хүсэлдүүлэгдэхэ ёһотой. Хэрбээ ажалай бүтээсын ургалтаһаа дунда зэргын салин хүлһэнэй бүри түргэнөөр ургаһан байбал, материальна урмашуулгын жасын зохихо хубинь хадаа ерэхэ жэлдэ ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүлгые урмашуулгада ба үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ хэрэглэхын тула предприятинуудаар нөөсэлэгдэдэг гэхэ гү, али байгша оной социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай жасада оруулагдадаг байха.

Хамтын подряд болон ажахын тоосооной үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгын шухалын шухала арга нүхэсэлнүүд болодог байһые хараада абан, хүдөө ажахын, шанаржуулгын болон бусад предприятинуудай үйлэдбэриин бүхы эмхинүүдые ойрын сагта хамтын подрядай ба ажахыч тоосооной гуримда оруулха зорилго СССР-эй Госагропромой болон тэрэнэй нютагуудтахи органуудай урда КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет табина. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын цеховэ байгууламжа нэбтэрүүлхэ ба эсэсэй продукциин түлөө байгууламжын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ба мэргэжэлтэдэй ажалай түлбэриин гурим нэбтэрүүлхэ. Цехүүдэй, бригадануудай, фермэнүүдэй болон звенонуудай коллективүүдые, мүн тэрэшэлэн бүхыдэ ажахынуудые валова олзо доходһоо үндэһэлэн ажалай түлөөһэндэ оруулха ябадал үргэнөөр хэрэглэхэ. Валова олзо доходһоо үндэһэлһэн ажалай түлөөһэ нэбтэрүүлхэ талаар дурадхалнуудые гурбан һарын туршада ВЦСПС-тэй хамта баталхыень СССР-эй Агропромдо, Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

Продукци үйлэдбэрилгые ехэ болголгын түлөө хүдэлмэришэдэй материальна урмашуулгые саашадань дээшэлүүлхэ зорилготойгоор, салин хүлһэнэй баталагдаһан жасын (нормативай) хэмжээн дотор продукциин үнэ сэнгүүдые тогтоохо эрхэ совхозуудай директорнүүдтэ, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ олгогдоно. Тиихэдээ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасын ургалтаһаа, мал болон шубуудай ашаг шэмын дээшэлһэнһээ дулдыдан, 150 процент хүрэтэр ехэ болгогдоһон салин хүлһэнэй тарифна жасаһаа үндэһэ абаха хэрэгтэй. Тиихэ зуураа бүхыдөө ажахы дотороо продукциин нэгэ хубида түлэгдэдэг салин хүлһые ехэ болгожо болохогүй.

Даабаринууд соо хараалагдаһан сэхэ гаргашануудые алмаһанайнь түлөө абтаһан алмалтын 70 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай эмхинүүдэй коллективүүдые шагнаха гурим энэ тогтоолоор баталагдаа. Харин тогтоогдоһон гаргашануудые үлүү гаргабал, тэрэнь ажалай түлөөһэндэ ба коллективүүдые шагналгада хараалагдаһан мүнгэ зөөрөөр хүсэлдүүлэгдэхэ ёһотой болоо. Ажалай түлөөһэнэй жасые хэрэглэхэ ба шагнаха иимэ гурим нэбтэрүүлхыень колхозуудта дурадхагдаа.

Үйлэдбэриин тодорхой эрхэ байдалһаа үндэһэ абажа, хамтын подрядай түхэл маягуудай нэгэн болохо гэр бүлын ба хубиин подряд газар тариалангай болон мал ажалда хэрэглэхыень совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта зүбшөөгдэбэ, тэрэшэлэн колхозуудта дурадхагдаба. Тиихэдээ продукциин түлөө ажалай түлөөһэнэй расценкэнүүд, подрядай эрхэ байдалда хүдэлдэг коллективүүдтэ тогтоогдоһон гуримай ёһоор тодорхойлогдохо байна.

Хэлсээгээр тодорхойлогдоһон хэмжээнһээ дээшэ абтаһан продукциинь 25 процент хүрэтэр натуральна түлбэри болгон (үгы һаа, розничнэ үнэ сэнгүүдээр тоолоод, продукциин сэнгыень дураарнь түлэхэ), подрядна коллективүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ үгэхэ эрхэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ олгогдоо.

Худалдагдаһан (бүхыдөө үйлэдбэрилэгдэһэн) продукциин хэмжээнһээ үндэһэлһэн расценкэнүүдэй (нормативуудай) ёһоор совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ ба алба хаагшадта ажалай түлөөһэ түлэхэ гурим нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй гээд мэдэрэгдэнэ. Расценкэнүүдые (нормативуудые) тодорхойлходоо, мүнөө байгаа тушаалайнь салин хүлһэнһөө болон энээнэй урда тээхи табан жэлэй туршада продукци худалдаха (үйлэдбэрилхэ) талаар түйлагдаһан хэм хэмжээнһээ үндэһэ абаха. Продукциин түлөө эсэсэй тоосоо гаргахын урда тээ тогтоогдоһон тушаалай салин хүлһэнэйнь 80 процент хэмжээтэй аванс түлэдэг байха. Ажалай түлөөһэнэй иимэ гурим хэрэглэхыень колхозуудта дурадхагдаа.

Материальна, ажалай болон бусад нөөсэнүүдые алмаха ба үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон алба хаагшадай хүсэл оролдолгые шангадхаха зорилгоор материальна урмашуулгын жасаһаа тэдээндэ шангуудые түлэхэ гээд хараалагдана. Харин тэрэнэй дүталдабал, салин хүлһэнэй жасаһаа иимэ гуримаар шангуудые түлэдэг байха гэбэл:

— ашаг олзо түйлалгын нэгэ процент бүхэнэй түлөө тушаалай һарын салин хүлһэнэй 0,1 хуби хүрэтэр;

— урдахи табан жэлэй туршада түйлагдаһан хэм хэмжээнтэй сасуулан, ашаг олзын ургалтын нэгэ процент бүхэнэй түлөө һарын тушаалай салин хүлһэнэй 0,5 хуби хүрэтэр.

Түсэбэй ёһоор гарзатай ажахынуудта дээрэ дурдагдаһан хүдэлмэрилэгшэдые гарзаяа бага болгоһонойнь түлөө шагнаха гурим тогтоогдоо. Энэ зорилгоор урдахи табан жэлэй туршадахи жэлэй дунда зэргын үрэ дүнгүүдтэй жэшээлэн, гарзаяа бага болгоһон мүнгэ зөөриин 10 процентые энээндэ зорюулха.

Ажахынуудай гүрэндэ орооһо, һү, мал болон шубуу худалдаха түсэбөө дүүргээгүй, тусхай мэргэжэлтэй ажахынуудта гол продукци үйлэдбэрилхэ түсэбэй дүүргэгдээгүй, тэрэшэлэн ажалай бүтээсын ургалтаһаа салин хүлһэнэйнь ургалтын булюу болоод байгаа һаань, районно агропромышленна нэгэдэлнүүдэй, мүн бусад дээдын организацинуудай шиидхэбэреэр, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон алба хаагшад тэдээндэ үгтэхэ гэһэн бүхы шангуудһаа гү, али зарим хубиһаань хаһагдаха ёһотой. Материальна талаар урмашуулгын фондһоо түлэгдэдэг мүнгые, мүн шагналгын тусхай гуримаар үгтэдэг шангуудые оруулалсаад, байхада, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй шангай ниитэ хэмжээн продукциин сэнгэй ёһоор тоологдоһон жэлэйнь гол салинһаа дээшэ бэшэ байха зэргэтэй. Колхозуудта шан үгэлгын баһал иимэрхүү гурим хэрэглэгдэхэ гэжэ дурадхагдана.

Саахарай свёкло, наран сэсэг, тоһолиг мак болон арахис ургамалнуудай үйлэдбэрилгые болон худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар мүнөө хэрэглэгдэдэг гуримуудтай тааралдуулан колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые шагнаха мүнгэ зөөри бэлэдхэлэй болон буйлуулгын предприятинуудай материальна урмашуулгын фондын мүнгэнһөө үгтэхэ гэжэ тогтоогдоно.

Колхоз, совхозуудые болон агропромышленна комплексын бусад предприятинуудые шухала хэрэгтэй материально-техническэ нөөсэнүүдээр һайнаар хангаха, хэлсээнэйнгээ ёһоор абаһан уялгануудаа һайн шанартайгаар дүүргэхэ тушаа заһабарилгын болон агрохимиин болон элшэ хүсэнэй талаар хангалгын районуудай (районууд хоорондын) предприятинуудай харюусалгыень дээшэлүүлхэ, урмашуулхын тула тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон алба хаагшадые һарынь салингай 0,75 хубиин хэмжээтэйгээр квартал кварталаар шагнаха. Гадна тэдэнэй хангадаг ажахынуудта хүдөө ажахын продукци худалдалгын хэмжээнэй урдахи 5 жэлэйхитэй сасуулхада ехэ болоод байгаа һаань, жэлэй дүнгөөр эдэ предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд 3 хүрэтэр һарын салингай хэмжээнэй шан абаха болоно. Колхоз, совхозуудтай болон бусад предприятинуудтай хэһэн хэлсээгээ дүүргээд байгаа һаань, районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй (агропромышленна комитедэй) шиидхэбэреэр эдэ шангууд түлэгдэхэ ёһотой. Хүдөө ажахын зарим продукци үйлэдбэрилгые болон худалдалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө агрохимиин болон элшэ хүсөөр хангалгын предприятинуудта болон хангалгын бусад баазануудта (конторонуудта) үгтэхэ гэжэ урид хараалагдаһан шангууд, бусадшье шангуудые үгэхэ гурим мүнөө болюулагдаа. Харин хүдөө ажахын продукци худалдалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэдэг шангууд энээн соо оруулагданагүй. Предприятиин хэлсээнэй уялгануудтай тааралдуулан табигдаһан даабаринуудые бригадын, участогай цехэй саг сооонь, һайн шанартайгаар дүүргэһэнэй түлөө кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр тэндэхи хүдэлмэришэдые һарынь салингай 1,5 хубиин хэмжээгээр шагнаха гэжэ хараалагдана. Урмашуулгын болон салингай фондһоо энэ шангууд түлэгдэхэ ушартай.

Хүдөө ажахын зарим продукци үйлэдбэрилгэ, худалдалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө совхозуудай болон хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудай, тэрэшэлэн заһабарилгын, агрохимиин болон элшэ хүсөөр хангалгын предприятинуудай, хангалгын баазануудай (конторонууд) хүдэлмэришэд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон алба хаагшадта баһал шангууд үгтэхэ. Мүнөө ажалай түлөөһэнэй, шан үгэлгын шэнэ гуримай бии болгогдоһон дээрэһээ тэдээндэ үгтэхэ гэжэ урид тогтоогдоһон шангууд, тэдэниие түлэхэ гурим болюулагдаа. Энээн соо хүдөө ажахын продукци худалдалгые дээшэлүүлһэнэй түлөө совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэдэг шан оруулагданагүй.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕ

[Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

Үйлэдбэриин эсэсэй дүнгүүдые дээшэлүүлхэ талаар агропромышленна комплексын хүтэлбэрилгын органуудые үрмашуулха ба харюусалгыень дээшэлүүлхэ зорилготойгоор районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй болон автономито ба союзна республиканудай гүрэнэй агропромуудай, областиин болон хизаарнуудай агропромышленна комитедүүдэй аппарадуудай хүтэлбэрилгын хүдэлмэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые худалдаһан продукциин [illegible] Тиимэ рэсцекнэ тодорхойлходоо, тушаалтанай мүнөөнэй салингые болон урдахи 5 жэлдэ туйлагдаһан продукци [illegible] гурим бии болгогдохо байна. [illegible] тэр тэдэндэ тушаалаараа абажа байһан салингайнь 90 процент түлэгдэхэ гэжэ хараалагдана.

Районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй, хизаар болон областьнуудай агропромышленна комитедүүдэй, автономито республиканудай гүрэнэй агропромуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые болон мэргэжэлтэдые шагнаха гурим тогтоогдоо. Районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ жэл соо үгтэхэ шангуудайнь мүнгэнэй ниитэ хэмжээн тушаалтадай 6 һарын салинһаа дээшэ гарахаа ёһогүй. Автономито республиканудай гүрэнэй агропромуудта, хизаар болон областьнуудай агропромышленна комитедүүдтэ тэрэнь тушаалтадай 4 һарын салинһаа ехэ бэшэ байха.

Колхоз, совхозууд болон СССР-эй Госагропромдо ородог хүдөө ажахын бусад предприятинууд үйлэдбэриеэ үргэдхэхэ, мүн үйлэдбэридэ ородоггүй бусадшье барилга хэхэдээ, тэдэниие имагтал өөһэдынгөө мүнгэ зөөрөөр, урьһаламжа хэрэглэхэ түсэбтэй тааруулан СССР-эй Гүрэнэй банкһаа урьһаар абаһан мүнгөөр бодхоохо ёһотой гэжэ тогтоол соо тодорхойлогдоно. Материально-техническэ баазаяа саашадань хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэ болгохо, социальна асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ гол түлэб зорюулагдажа, хүдөө ажахын предприятинуудта бюджетнэ һомололгын мүнгэ зөөри үгтэхэ байна. 1986 оной түсэбые, продукци абалгын бүхы хэмжээнэй ургалтые, капитальна һомололгын жэл жэлэй хэмжээе, мүн үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ өөһэдын мүнгэ зөөриин хэр ехэ оруулагдаха байһаниие хараада абажа, тэрэнэйнь хэмжээн арбан хоёрдохи табан жэлдэ хубаарилагдан һомологдохо юм.

Энээндэ бэлэн болоһонойнь зэргээр арбан хоёрдохи табан жэлдэ колхоз, совхозуудта болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, СССР-эй Гүрэнэй агропромдо ородог бусад организацинуудта гаргашалгын томодхоглоһон [illegible]

— тусхай шэглэлтэйгээр зорюулагдажа үгтэһэн бюджетнэ һомололгын мүнгэ зөөрие хубаарилха, хэрэглэхэ [illegible];

— түсэбтэ хэмжээ ябуулганууд хэр дүүргэгдэжэ байһанайнь зэргээр бюджетнэ һомололгын мүнгэ зөөриие түрүүн кварталнууд хубаарилагдадаг;

— бюджет дотороо харилсаа бүхэлдэнь хубилгангүйгөөр, бюджетһээ болон түлбэриһөө ородог һомололгын мүнгэ зөөриие хубилгаха дурадхал оруулха.

Түсэбтэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлхэдэ, тэрээндэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөриие тэдэнэй мэдэлдэ сүлөө бүхы финансова нөөсэнүүдые абажа хэрэглэхэ зүбшөөл хүдөө ажахын гүрэнэй предприятинуудта үгтөө.

1987 онһоо эхилжэ, совхозуудта болон хүдөө ажахын гүрэнэй предприятинууд болон эмхинүүдтэ сэбэр олзоһоо оруулагдаһан мүнгэеэ бюджетдэ түлэхэ, харин колхозуудта табан жэлнүүдтэ нэгэ жэгдээр табигдаһан нормативай ёһоор, оршын налогһоо оруулагдаһан мүнгөөр тэрэниие түлэдэг болохо шухала гэжэ тоологдоно. Тэрээн соонь газарай экономическа талаараа ямараар сэгнэгдэһэниинь, гол фонднуудаар болон ажалай нөөсэнүүдээр хэр хангагдаһаниинь хараада абтаха байна. Энээнтэй дашарамдуулан, бюджедтэ оруулагдаха түлбэриин нормативые, тэдэниие оруулха гуримые зургаа һарын болзор соо зохёожо, баталха гэһэн даабари СССР-эй Финансын министерствэдэ, СССР-эй Гүрэнэй агропромдо даалгагдаа.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, буйлуулха, хадагалха талаар ажахынуудай хоорондын предприятинуудые хүгжөөхэ, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай болон бусад предприятинуудай ажахыгаа эрхилхэ хэрэгыень тэгшэдхэн һайжаруулхын, байгаалиин тохёолдуулһан бэрхэшээлнүүдһээ боложо, хохидолдо ороһон ажахынуудта туһалхын тула районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ, область болон хизаарнуудай агропромышленна комитедүүдтэ, автономито болон союзна республиканудай гүрэнэй агропромуудта, СССР-эй Агропромдо (союзна мэдэлэй предприятинуудаар) нэгэдхэгдэмэл түбэй нөөсэнүүдэй жаса бии болгохо зүбшөөл үгтөө. Тэрэнь колхоз, совхозуудһаа (тэдээнэй зүбшөөлөөр), СССР-эй Агропромдо ородог гүрэнэй бусад предприяти, организациһаа ороһон мүнгэ зөөриһөө бии болгогдохо байна.

Совхозуудта болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта олзо оршоёо өөрынгөө бодомжоор (бюджедэй болон СССР-эй Госбанкын урьһаламжын процентын түлбэринүүдэй һүүлээр) хубаарилха эрхэ олгогдоо. Энээниие СССР-эй Гүрэнэй банкын үгэһэн урьһаламжа түлэхэдөө, үйлэдбэриие ба түсэбөөр хараалагдаһан бусад хэмжээнүүдые хүгжөөлгэдэ, экономическа ур[illegible]

[illegible] рэгүүдые гаргашаяа өөһэдөө харюулхаар хубилгаха уялгатай.

Колхоз, совхозуудта болон СССР-эй Госагропромой бусад предприятинуудта, эмхинүүдтэ урьһаламжа үгэхэдөө, өөрынь мүнгэ зөөриие бүрин бүтэн байлгажа, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ба абтаһан урьһаламжаяа саг болзортонь бусааха байһыень хараада абахаар тогтоогдоо.

Урьһаламжын объектнүүдые онсолон хубаарилангүй, эрьесын мүнгэ зөөриин бүхы ниитэ нормативые хараадаа абажа, материальна эд хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахын ба үйлэдбэриин гаргашануудые харюулхын тула колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинууд ба эмхинүүдтэ богони болзорой урьһаламжа үгэхэ нэгэн ниитэ гуримые СССР-эй Госагропромой, СССР-эй Финансын министерствын зүбшөөлөөр зохёон табижа, нэбтэрүүлхыень, тэрэшэлэн СССР-эй Госагропромой мэдэлэй бусад предприятинуудта, эмхинүүдтэ урьһаламжа үгэлгые саашадань нэгэн адлирхуу болгохо хэмжээнүүдые бэелүүлхыень СССР-эй Госбанкда даалгагдаа. Үйлэдбэрез үргэдхэлгые хангаха өөрын мүнгэ зөөри, эд хэрэгсэлгүй колхозуудта СССР-эй Госбанк урьһаламжа үгэхэдөө, өөрынь эрьесын мүнгэ зөөри болон эд хэрэгсэлыень арбан хоёрдохи табан жэлдэ 1987 оной январиин нэгэнэй байдалаар нэгэ жэлэй нэмэлтэтэйгээр норматив болгон абаха болобо.

Колхоз, совхозуудта болон СССР-эй Госагропромой мэдэлэй бусад предприяти, эмхинүүдтэ удаан болзороор урьһаламжа үгэхэ түсэбэй ёһоор удаан болзорой урьһаламжа иимэ юумэндэ үгтэхэ гэбэл:

— хорин жэлһээ бага бэшэ болзорто гаргашаяа харюулхаар үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ объектнүүдые барилгые, үргэдхэлгэдэ, һэльбэн шэнэдхэлгэдэ, техническэ талаар хангалгада зорюулагдаха. Энэ урьһаламжань үгтэһэн сагһаа табан жэлэй үнгэрөөд байхада бусаагдажа захалха;

— барилгын түсэбтэ ороогүй хүдөө ажахын техникэ, транспортна хэрэгсэлнүүдые ба түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абахыень долоон жэлэй болзороор, урьһаламжын үгтэһөөр гурбан жэлэй үнгэрөөд байхада бусаагдажа түлэгдэхөөр үгтэхэ;

— колхозуудта 15 жэлэй болзортойгоор үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэгүй объектнүүдэй барилгада, урьһаламжын үгтэһэнһөө хойшо табан жэлэй үнгэрхэдэ түлэжэ захалхаар үгтэхэ.

СССР-эй Госбанк, колхоз, совхозуудай, СССР-эй Госагропромой мэдэлэй болбосоруулан буйлуулгын болон бусад предприятинуудай, эмхинүүдэй үйлэдбэридэ хэрэгтэй объектнүүдые барилгада, үргэдхэлгэдэ, шэнэдхэн һэль[illegible]

[illegible] бусааха үриие 1995 онһоо эхилжэ, арбан жэлэй туршада түлэхөөр болзорыень хойшолуулха шухала гэжэ тоологдобо. Дурсагдаһан предприяти, эмхинүүд СССР-эй Госбанкда урьһаламжын ёһоор процентнэ нэмэлтэ түлбэриһөө сүлөөлэгдэжэ, үриеэ бусаажа түлэлгэнь энэ тогтоолтой зохилдуулан хойшолуулагдаа.

Сагай уларилай таарамжагүй муу байһанһаа боложо, мүн гай хохидолдо дайрагдаһан колхоз, совхозуудай ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудай ажал ябуулгые һайжаруулхын тула нэн түрүүн тогтуурита финансын байдал байгуулха зорилготойгоор 1986 онһоо эхилжэ, абажа шадаагүй хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасын сэнгэй 60 процентыень мүнхэлэлгөөр бусаажа түлэгдэхэ.

Колхоз, совхозуудай ба бусад предприятинуудай, мүн агропромышленна комплексын эмхинүүдэй үйлэдбэриин финансын ажал ябуулгые шалгалгые шангадхаха, өөһэдын эрьесын мүнгэн зөөриие бүтэн бүрин байлгаха, үгтэһэн урьһаламжые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ба тэрэниие саг соонь һөөргэнь бусааха талаар КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Госагропромые, СССР-эй Финансын министерствые, СССР-эй Госбанкые уялгалба.

Түсэбөө үргэлжэ дүүргэдэггүй, түсэбһөө гадуур гаргаша ехээр хэдэг, гарза, гээлтэдэ ородог, финансын журам эбдэдэг, урьһаламжые саг соонь гэдэргэнь бусаажа шададаггүй предприятинуудые СССР-эй Госбанкын эмхи зурганууд тусгаар гуримда оруулба.

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет капитальна барилгын талаар иимэ шухала зорилгонуудые хараалаа гэбэл:

— капитальна һомололгын ашаг үрые саашадаа дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн үйлэдбэриин эрилтые хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продукци буйлуулха ба хадагалха, ашаглагдажа байһан предприятинуудые техническэ талаарнь шэнэдхэн хубилгаха ба һэльбэхэ, предприяти болон бусад объектнүүдые барилгые гүйсэд хангаха, тэрэниие тогтоогдомол тон тааруу хэм соонь барижа, хараалагдаһан хүсэ ашаглажа, хүдөө нютагуудые социальна талаарнь түргэн һайжаруулха гээшэ ажалша коллективүүдтэ һайн эрхэ байдал байгуулха тон шухала арга нүхэсэл болоно;

— эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахын тула ашаг үрэ ехэтэй, элшэ хүсэ баялигые гамнаха технологи түсэблэлгые ба барилгые бодото хэрэг дээрэнь нэбтэрүүлхэ, шэнэ техникэ ба үйлэдбэриие автомат оньһоор хангаха робото-техническэ комплекснүүдые, автомат лининүүдые үргэнөөр хэрэглэжэ, гаргаһан продукциия ба ажалайнгаа бүтээсые хараа байса дээшэлүүлгые хан[illegible]

— СССР-эй Госагропромой [illegible] материально-техническэ баазые [illegible] бэхижүүлхэ, подрядна [illegible] барилгын [illegible] предприятинуудай [illegible] барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин шана[illegible]

рые эрид һайжаруулха шухала.

Агропромышленна комплексын предприятинууд болон эмхинүүдэй капитальна барилгые бэелүүлхэ талаар тэдэнэй эрхыень үргэдхэхэ, үүргэ ба харюусалгыень дээшэлүүлхэ зорилготойгоор 1987 онһоо эхилжэ, капитальна барилгын түсэбэй бүхы үрэ дүнгүүд совхозуудта, гүрэнэй бусад предприятинуудта, эмхинүүдтэ лимидүүдэй хэмжээгээр барилга-хабсаралгын хүдэлмэри тодорхойлогдохо, харин колхозуудта мэдээсэгдэһэн материально-техническэ нөөсэнүүдээр хангагдаһан үрэ дүнгүүдээр тодорхойлогдохо болоно. Тиихэдэ объектнүүдэй барилгын нормативна болзор сахигдаха ёһотой.

Колхозуудай, совхозуудай, бусад предприятинууд болон организацинуудай түсэбүүдэй үндэһэ һуури дээрэ районно агропромышленна нэгэдэлнүүд, область ба хизаарнуудай агропромышленна комитедүүд, автономито болон союзна республиканудай госагропромууд, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд болон СССР-эй Госагропром агропромышленна комплексын капитальна барилгын нэгэдхэгдэмэл түсэбүүдые зохёожо, тогтоогдоһон гуримай ёһоор тэдэнээ баталамжада табиха байна.

Өөһэдын мүнгэ зөөри ба материальна нөөсэ хэрэгсэлнүүдые олоод байһан совхозуудта, гүрэнэй ба агропромышленна комплексын системын болбосоруулга хэдэг бусад предприятинууд болон организацинуудта үйлэдбэриин ба үйлэдбэридэ хабаагүй объектнүүдэй барилга хэхэдэнь, тэрэшэлэн олон жэлэй үрэ жэмэстэ ургамалнуудые тарихын хүдэлмэридэ, машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые, хүдөө ажахын техникэ худалдан абалгада жэлэй түсэбүүд дотор хараалагдаһан гүрэнэй капитальна һомололгын лимидүүдһээ гадуур гаргаша хэхэдэнь болохо гэжэ зүбшөөгдэнхэй.

Проектнүүдые зохёодог территориальна институтай зүбшөөлгүйгөөр үйлэдбэриин объектнүүдые техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлгэ ба һэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэриин 500 мянган түхэриг хүрэтэр сметээр хараалагдаһан гаргашатай (болбосоруулгын промышленностиин ашаглагдажа байһан предприятинуудай техническэ зэбсэгжэлгэдэ — 2,5 миллион түхэриг хүрэтэр) проектно-сметнэ документаци зохёохо (захил хэхэ), тиихэдэ байшангууд ба барилганuудай, байрын гэрнүүдэй ба социально-ажаһуудалай бусад объектнүүдэй 200 мянган түхэриг хүрэтэр сметнэ гаргашатай типовой проектнүүдые хэрэглэхэ эрхэ колхоз болон совхозуудта, агропромышленна комплексын бусад предприяти болон организацинуудта олгогдоно. Капитальна барилгада гаргашалагдахаар хараалагдаһан мүнгэ зөөриһөө эдэ хүдэлмэринүүдтэ һомололго хэгдэхэ. Колхоз, совхозуудтай, агропромышленна бусад предприяти болон организацинуудтай хэгдэһэн договороор тэдэнэй баталагдаһан түсэбүүдһээ гадуур проектнэ хүдэлмэринүүдые хэхэдэнь болохо гэжэ СССР-эй Госагропромой системын эмхинүүдтэ зүбшөөгдөө.

СССР-эй Госагропромой системэдэ проект зохёолгын хүдэлмэринүүдэй ба үйлэдбэридэ хабаатай шэнэ барилгын сметэ иимэ сэнтэй титульна списогууд баталагдаха гэжэ тогтоогдоһон:

1 миллион түхэриг хүрэтэр — колхоз болон совхозуудай, бусад предприяти ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдээр;

1-һээ 2 миллион түхэриг хүрэтэр — районно агропромышленна нэгэдэлнүүдээр;

4 миллион түхэриг хүрэтэр — хизаар болон областьнуудай агропромышленна комитедүүдээр, автономито республиканудай Госагропромуудаар;

8 миллион түхэриг хүрэтэр — союзна республиканудай Госагропромуудаар;

8 миллион түхэригһөө дээшэ — СССР-эй Госагропромоор (СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаһан онсо шухала барилганuудһаа бэшэниинь).

СССР-эй Госагропромой системэдэ 10 миллион ба тэрээнһээ дээшэ түхэриг сметнэ сэнтэй предприяти, байшангууд болон барилганuудай проектнүүд СССР-эй Госагропромоор (тэрэнэй системэдэ ородог бүхы барилганууд) баталагдаха, 10 миллион түхэриг хүрэтэр сметнэ сэнтэй проектнүүд — тэдэндэ тогтоогдоһон гуримаар. Ашаглалгада оруулагдаха болоһон объектнүүдые тушаан абалгын актнууд тэдэнэй барилгын титульна список баталһан зургаанаар баталагдаха.

Агропромышленна комплексын системын предприяти болон организациин барилгые мүнгөөр хангалга нээхын тулада барилгын титульна ба дотор хүдэлмэриин титульна списогууд, мүнгэ зөөри гаргашалгын түсэбүүд, подрядна хүдэлмэринүүдые дүүргэлгын договорнууд СССР-эй Госбанкын зургаануудта үгтэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Гүрэнэй түсэбөөр капитальна барилгада гаргашалагдахаар хараалагдаһан, өөһэдынь сэхэ мэдэлэй предприяти болон организацинуудаар ашаглагдаагүй байһан мүнгые түсэбтэ оруулагдаһан объектнүүдэй проектнэ ба барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдые дүүргэлгэдэ, машинанuудые, хүдөө ажахын техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые худалдан абалгада зорюулан, жэлэй хоёрдохи хахадта хэрэглэхэ эрхэ районно агропромышленна нэгэдэлнүүд болон агропромышленна комплексые хүтэлбэрилгын бусад зургаануудта олгогдоо.

Совхозуудта, агропромышленна комплексын системын бусад предприяти болон организацинуудта ажахын аргаар бэелүүлэгдэжэ байһан барилга дээрэ ажалай түлөөһэнэй талаар тоосоон СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВЦСПС-эй 1985 оной январиин 24-дэ баталан абаһан 87-дохи тогтоолоор хараалагдаһан гуримуудтай зохилдуулан, барилгын сметын бүридэлдэ оруулагдан тогтоогдодог барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин норматив болон ажалай түлөөһэнэй үндэһөөр хэгдэхэ гэжэ тогтоогдоо. Заагдаһан энэ гуримда орохын урда тээ проектно-сметнэ документаци дотор, хэгдэхэ хүдэлмэринүүдэй проектын талаар ажалай гаргаша болон ажалай түлөөһэнэй калькуляцаар хараалагдаһан хүдэлмэриин хэмжээе хараадаа абан, тэрэ тоосоон хэгдэхэ ёһотой.

Проект зохёолгые саашадань шэнэлэн һайжаруулха ба агропромышленна комплекс дотор проект зохёодог эмхинүүдэй нэгэдэмэл системэ байгуулха зорилгоор союзна республиканудай Госстройнуудай мэдэлдэ байһан хүдөө ажахын шэглэлтэй проектнэ институтуудые 1986 ондо союзна республиканудай Госагропромуудай мэдэлдэ үгэхэ гэжэ мэдэрэгдээ.

Ажахы доторой харгынуудые заһабарилхын тулада нөөсэ хэрэгсэлнүүдэй нормативуудые оруулалсан, колхоз болон совхозуудай, агропромышленна комплексын системын бусад предприяти болон организацинуудай заһабари-ашаглалгын хэрэглэмжэдэ хэрэгтэй материально-техническэ нөөсэ хэрэгсэлнүүдэй нормативуудые 1986 оной августын 1 болотор зохёон баталха гэжэ СССР-эй Госагропромдо, СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госснабта, СССР-эй Госстройдо даалгагдаа. Агропромышленна комплексын предприяти болон организацинуудай заһабари-ашаглалгын хэрэглэмжэдэ заагдаһан нормативуудаар материально-техническэ шухала эд хэрэгсэлнүүдые үгэлгэ СССР-эй Госплан ба СССР-эй Госснаб 1987 онһоо эхилэн, түсэбүүд дотор хараалха уялгатай.

Өөрынгөө хүсөөр хубиин гэр байранuудые барихын тулада профсоюзай организацинууд болон ажалша коллективүүдтэй зүбшэн, предприяти ба организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй худалдан абаһан барилгын материалнуудай үнэ сэнгэй 50 хүрэтэр процентые экономическа талаар урмашуулгын фондын мүнгөөр түлүүлхэ эрхэ совхозуудай директорнүүдтэ, СССР-эй Госагропромой системын гүрэнэй бусад предприяти ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ олгогдоо. Ажахынгаа мүнгэ зөөриһөө баһал иимэ хэмжээтэйгээр колхозниигуудай хубиингаа гэр барилгада худалдан абаһан материалнуудай түлөөһэндэ гаргаша хэхэдэ болохо гэжэ колхозуудта дурадхагдаа.

Предприятинууд болон организацинуудай ажал ябуулгын эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө ажалша коллективүүдэй хүсэлэл оролдолго ба харюусалга дээшэлүүлгые хараада абан, СССР-эй Госагропром, нютагуудтахи тэрэнэй зургаанууд СССР-эй правительствын энээнэй урда тээ абаһан шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажахынуудые эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда оруулагдаһан мяха-һүнэй ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулжа, тэдэниие саашадань шэнэлэн һайжаруулга хангаха уялгатай.

Хүдөө нютагуудта саг үргэлжэ ажаһуудаг ба хүдөө ажахытай холбоо барисаатай пенсионернүүдтэ тогтоогдоһон нормын 100 процент хэмжээтэйгээр пенсиием түлэхэ шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

СССР-эй хэрэгтэй министерствэнүүд болон албан зургаануудай, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар СССР-эй Госагропром хүтэлбэрилгын системые, түсэблэлгэ, агропромышленна үйлэдбэридэ мүнгэ зөөри һомололго ба урмашуулгые саашадань шэнэлэн һайжаруулха талаар экономическа туршалгануудые комплексоор үнгэргэлгые үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ уялгатай. Тус тогтоолоор хараалагдаһан хэмжээнүүдые хэрэглэлгын дүй дүршэлые, тэрэшэлэн экономическа туршалгануудай үрэ дүнгүүдые саг үргэлжэ согсолжо байха. Арбан гурбадахи табан жэлдэ агропромышленна комплексын ажахын хүтэлбэрилгые шэнэлэн һайжаруулха талаар дурадхалнуудые 1990 он болотор зохёожо, 1991—1995 онуудта туйлагдаха экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбэй проекттэй нэгэн доро СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха.

Хүтэлбэрилгые шэнэлэн хубилгаха ба ажахые эрхилэлгын экономическа талые шэнэлэн һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлгэ хадаа агропромышленна комплексын хүтэлбэриин түхэл маяг ба онол аргануудые горитойгоор хубилгаха, эмхидхэлэй ба политическэ бүхы хүдэлмэриин хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табина гэжэ КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Ми-

нистрнүүдэй С[…] тэмдэглэнэ. КП[…] съездын табиһа[…] дэй ёһоор тэр[…] нэн түрүүн пар[…] ба технологиче[…] дые бэхижүүл[…] коллективүүдэй […] хүгжөөлгэдэ, зо[…] хиие дээшэлүүл[…] дые дүүргэхэ[…] эгээл эрхим һ[…] гүүдые туйлахы[…] дэр эрилтэ бо[…] гатайгаар хүдэл[…] ниие хүмүүжүү[…] лагдаха ёһотой.

Эрдэм-техникы[…] эгээл шэнэ туй[…] дэһэ һуури дэ[…] ашаг үрэ ехэт[…] рилжэ шадаха […] тай кадрнууда[…] мышленна үйлэ[…] участогуудые […] хижүүлгэ хадаа[…] публиканудай […] дай ЦК-нууд […] нүүдэй Соведү[…] крайком, обком[…] райкомуудай, […] публиканудай […] Соведүүдэй, ар[…] дуудай хизаар[…] городской ба […] дүүдэй гүйсэдк[…] эй Госагропром[…] органуудай ай[…] зорилго болоно[…]

Табигдаһан […] нуудые амжалт[…] гэхын тулада […] мүнөө үеын он[…] хамтын подря[…] тоосоондо, аш[…] гүнзэгы мэдэсэ[…] арьбалха ба тү[…] нологинуудта, […] сэлнүүдые гамт[…] хэрэглэхэ шада[…] лэһэн хүдэлмэр[…] муудые гүйсэд[…] далха ябадал […] нуудые бэлдэ[…] дээшэлүүлхэ ш[…]

Хүдэлмэрил[…] экономикын ү[…] һайнаар шудал[…] рэгээ тодорхо[…] бодото хэрэг […] үндэр бүтээсэ […] ашаг үрэ ехэт[…] дал туйлан, […] дэлгэрһэн мэр[…] нуудай шадаб[…] лүүлгэдэ анхар[…] гоор хандуулха[…]

Кадрнуудта […] һан шэнэ, дээ[…] нүүдһээ уламж[…] мышленна ком[…] прияти болон […] та мэргэжэлтэ[…] дээдэ, мүн тус[…] гэжэл олгодог […] һуралсалай тү[…] программануу[…] билалтануудые […] бари СССР-эй […] до, СССР-эй […] хай дунда һур[…] терствэдэ үгтө[…]

*

Ажалша […] партийна, проф[…] сомолой ор[…] колхоз болон […] агропромышле[…] бусад предпр[…] низацинуудай […] ажахы[…] һайн […] дые […] лэн, […] риин […] арга […] үрэ […] дээшэ[…] жөөлг[…] хэ ба[…] шэлүү[…] гэжэ […] дын […] гэлгэд[…] һууда[…] руулга[…] рэтэй[…] бата […] байһа[…] Комит[…] стрнүү[…] мэдүүл[…]

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛЛЕКТИВТЭ

Ивалгын районой Оронгын совхозой Кибалинын һү һаалиин фермэдэ 9 һаалишан мүнөө 180 үнеэ һаана. Тус фермын коллектив жэл, квартал, һара бүхэнэйнгөө түсэбые холо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай юм. Эндэхи түрүү һаалишан Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудтай, республикын гурбан мянгатанай клубай гэшүүн Агафья Игнатьевна Суслова жэл бүри үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һаадаг. Дүй дүршэлөөр баян һаалишан Лидия Малахова жэлдээ дундa зэргээр үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаана.

Кибалинын фермын коллектив байгша оной түрүүшын кварталай түсэбые мартын 13-да дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн. Тиигэжэ тэдэнэр кварталай туршада бүхыдөө 730 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, харин мартын 13-да 860 центнер һү һаажа, гүрэндэ тушааһан байна.

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон тус коллектив амжалта туйлажа, «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, республиканска Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагдаһан байна.

— Бидэ кварталай дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 200 центнер һү гүрэндэ тушааха зэмэлээлтэйбди, — гэжэ, һү һаалиин фермые даагша Лидия Андрияновна Собенникова мантай уулзахадаа хөөрөө һэн.

Эдэнэрэй һанаһандаа хүрэхэнь лабтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кибалинын МТФ-гэй малшад Лидия Малахова, Михаил Малахов, Анатолий Собенников, Людмила Собенникова, Николай Тапанов, совхозой парткомой секретарь Чимит Ринчинов, Надежда Веретина, Любовь Денисова, Нина Лобухина, Наталья Колесникова, Валентина Золотарева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ УРЯА

ЛЕНИНГРАД. Агуу Октябриин 70 жэлэй ой болотор түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй даабаринуудые дүүргэхые уряалжа, Ленинградай хүдэлмэришэд — КПСС-эй XXVII съездын делегадууд хотын ба областиин ажалшадта нээмэл бэшэгтэйгээр хандаба.

— Манай түсэбүүдэй хуби заяан ехэнхидээ бригаданuудта шиидхэгдэдэг гээшэ, — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, «Ленинградский металлический завод» нэгэдэлэй слесарь-хабсаргагшадай бригадир Социалис Ажалай хоёр дахин Герой В. Чичеров хэлэнэ. — Ажал эмхидхэхэ энэ аргые саашадань хүгжөөхэ, ажахын тоосоо үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, моральна болон материальна урмашуулгын гуримые саашадань нэрижүүлэн һайжаруулха шухала. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хүдэлмэриин газар бүхэндэ нөөсэнүүдые бэдэрхэ хэрэгтэй. Тэдэниие нэбтэрүүлхэдэ, ехэ гаргаша хэрэгтэй болодог бэшэ ааб, хараа байса үрэ дүнгүүд түргөөр туйлагдадаг гээшэ. Энээн тухай бидэ хандалга соогоо бэшээ һэмди.

Партиин XXVII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан олон мянган ленинградайхид үндэр дүнгүүдые туйлаһан байгаа. Хүдэлмэриингөө эршые һуладуулангүй, арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые Нева дээрэхи хотын түрүү хүдэлмэришэд уряалаа.

АГРОПРОМ: ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛГЫН АШАГ ҮРЭ

АЛМА-АТА. Казахстанда ороохото ургамалнуудые таража захалаа. Урдахи областьнуудай ажахынууд түрүүшын арбаад мянган гектарта шэниисэ, ешмээн ба горох тараа.

Агропромышленна комитедүүд орооһо үйлэдбэрилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ бүхы нөөсэнүүдые хэрэглэнэ. Ургамалнуудые таража ургуулха түрүү технологи эгээл шухала болоно. Уһалагдадаг газар дээрэ түрүү технологёор тарилга хэхэдэ, орооһоной гектар бүриин ургаса 13 центнерээр дээшэлнэ гэжэ дүй дүршэл харуулна. Мүнөө жэлдэ 300 мянганһаа дээшэ гектар уһалагдадаг талмай дээрэ түрүү аргаар орооһон таригдаха байна.

Тарялангай энэ талмайе даажа абаһан звенонууд болон бригаданuуд хамтын подрядаар хүдэлдэг болоо юм. Севооборот хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Паар, хүсы үбһэ таржа һайжаруулагдаһан газарта орооһоной үрэһэ хүрэнгын дүрбэнэй нэгэ хубинь таригдаха.

Газарай үрэжэл һайжаруулха талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри эрдэмтэдэй заабариин ёһоор бэелүүлэгдээ юм. Ажахынуудта үтэгжүүлгэ хэрэглэлгын тодорхой түсэбүүд ЭВМ-эй туһаламжаар зохёогдоо.

— Агрокомплексдо тэдэнэртэй хамта суглаа ородог эмхинүүд тарилгын үедэ тараашадай найдамтай туһалагшадынь болоо, — гэжэ Казахай ССР-эй Госагропромой орооһо үйлэдбэрилгын талаар управлениин начальник Б. Лущаков хэлэнэ. — Чимкентскэ, Джамбулска, Кзыл-Ординскэ областьнуудай олонхи ажахынуудта «кировецнүүдые хэһэн дарьнь запшадабаритай мэргэжэлтэдые тэдэнэр терилгада эльгээгээ юм. Механизаторнуудай захилнуудые хэһэн дарьнь запасчастьнууд асарагдадаг болонхой. ЗИЛ-130 түхэлэй машинанuудые орооһо ашаха түхеэрэлгэнүүдээр хангаха талаар тараашадай бүхы захилнуудые тусхай шэглэлтэй предприятинууд болон мастерскойнуудай коллективүүд дүүргээ.

ХЯМДА ПРОДУКЦИ ҮЙЛЭДБЭРИЛНЭ

МИНСК. Гомельско областьдо «Стодоличи» гэһэн тэжээл бэлэдхэлгын предприятиин үүсхэлэй ашаар хараа байса үрэ дүн туйлагдаба. Пай оруулдаг колхозуудые холимол тэжээлээр хангаха гол уялгаяа бэелүүлхынгээ хажуугаар, эндэ үбһэ тэжээл өөһэдөө бэлэдхэжэ, мал шахан тарғалуулдаг болонхой. Тиигэжэ түрүүшынхээ хахад миллион шахуу түхэригэй ашаг олзо абаа юм.

Тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр фермэ бариһан байгаа. Хүдэлмэринь оньһон түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар дүүргэгдэдэг. Шэмэтэй һайн тэжээлээр малаа эдеэлүүлжэ, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые дээшэлүүлхэ талаар һайн үрэ дүн туйладаг. Шэнэ байрэ барилгада хэлэн гаргашань хахад жэлэй туршада харюулагдаа юм. Эндэхи хүсэ ехэтэй техникэ районой орооһо тараанай бүхы зүйлнүүдые буйлуулдаг, колхоз, совхозуудта тэжээлэй дрожжо бэлэдхэдэг.

...СОВЕДТ... АРХИДАЛГАГҮЙ БАЙДАЛТАЙ НЮТАГУУД ОЛОШОРОГ ЛЭ!

...трнүүдэй Совет оно... дэгдэ... КПСС-эй ... эдлын табиһан эрилт... ... еһоор тэрэ хүдэ... ... түрүүн партийна, гү... ... технологическа жура... ... бэхижүүлгэдэ, аж... ...ллективүүдэй эдэбхи ү... ...ржоолгэдэ, зохёохы ... ... дээшэлүүлгэдэ, түс... ... дүүргэхэ ба ... ...эл эрхим һайн үрэ ... ...дые туйлахын түлөө ... ... зорилтэ болон харю... ...айгаар хүдэлмэришэн ... ...не хүмүүжүүлгэдэ ... ...даха ёһотой.

...рдэм-техникын дэбж... ...эл шэнэ туйлалтануудай ... һуури дээрэ ажал... ...г үрэ ехэтэйгээр ... ...жо шадаха мэргэжэл... кадрнуудаар аг... ...шленна үйлэдбэриин ... ...стогуудые саашадань ... ...үүлгэ хадаа союзна ... ...ликануудай компарти ... ЦК-нууд ба Мин... ...дэй Соведүүдэй, ...айком, обком, горком... ...комуудай, автономи... ...ликануудай Министр... ...седүүдэй, арадай д... ...дай хизаарай, обла... ...одской ба районно ... ...дэй гүйсэдкомуудай, ... Госагропромой ба ... ...ануудай айхабтар ... ...илго болоно.

Табигдаһан эдэ зо... ...дые амжалтатайгаар ... ...ын тулада хүтэлбэ... ...оо үеын онол арга... ...тын подряд ба ... ...соондо, ашаг үрэ ... ...эгы мэдэсэдэ, элш... ...балха ба түрүү бус... ...огинуудта, нөөсэ ... ...нүүдые гамтайгаар, ...оглэхэ шадабарида ... ...эн хүдэлмэриин ёһо... ...дые гүйсэд дүүрэж... ...ха ябадал туйлан, ...дые бэлдэлгын ... ...шолүүлхэ шухала.

Хүдэлмэрилэгшэ ... ...номикын үндэһэ ... ...наар шудалха, даа... ...эз тодорхойгоор ... ...ото хэрэг дээрээ ... ...ор бүтээсэ ба үйл... ...г үрэ ехэтэй болго... туйлан, олоной ... ...гэрһэн мэргэжэлэ... ...дай шадабарие ... ...ггэдэ анхаралаа го... ...о хандуулха хэрэгт...

...адрнуудта табигдаж... шэнэ, дээшэлһэн ... ...дһээ уламжалан, ...шленна комплексын ... ...яти болон организаци... мэргэжэлтэдые ... ...дэ, мүн тусхай дунда... ...ол олгодог һургуули... ...алсалай түсэбүүд ... ...граммануудта зохисо... ...элтануудые оруулха ... СССР-эй Госагро... СССР-эй Дээдэ ... дунда һуралсалай ... ...твэдэ үгтөө.

* * *

...Ажалша коллекти... ...гийна, профсоюзай ... ...олой организаци... ...коз болон совхоз... ...промышленна комп... ...д предприяти ба ... ...цинуудай мэргэж... ...хы эрхилэлгын зох... ... шэнэ эрхэ нүхэс... гүйсэд дүүрэнээр ... байгуулагдаһан ... хүсэ шадал ба ... боломжонуудһаа ... абалгые горито... ...шэлүүлхэ, үйлэдбэри... ...лгын дабшасые түр... ...ба продукциин шан... ...үүлхэ ябадал туйлах... КПСС-эй XXVII ... шиидхэбэринүүдые ... ...эдэ, совет арадай ... ...далые саашадань ... ...гада хубитаяа нэрэ... ...йгөөр оруулха ба... найдамтайгаар ... ...анаа КПСС-эй Цент... ...итет ба СССР-эй ... ...үүдэй Совет элир... ...улнэ.

...а болон алкоголизмые зайсуулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоо... ...лын, ажабайдалдаа нэбтэрүүлхын ... район соо эмхидхэлэй хүдэлмэри ... ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ шу-... ...ной ажалша коллективүүд «Нин-... ...а үйлэ хэрэг болоһон архидалга ба ...ые үндэһөөрнь үгы хэе» гэһэн ... суглаануудые үнгэргэнэ, бүлэгүү-... ...а эмхинүүдые, комиссинүүдые эм-...

...ги жэлэй сентябрь һара соо райо-... ...ажахын эдэбхитэдэй суглаан бо-... Ноябрь соо архидалгагүй байдалай ... ...хэ һайн дуранай районно бүлгэ-... ...шын конференци үнгэргэгдэһэн ... ...һээ хойшо район соо түс бүл-... ...а эмхинүүдые эмхидхэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ.

Байгша оной февралиин 20-ной байдалаар эндэ 1600-гаад гэшүүдтэй эхин 67 эмхи бии болгогдоод байба.

Районой колхозууд ба совхозуудта болоһон суглаанууд, профсоюзай конференцинүүд дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд районоо архидалгагүй байдалтай нютаг болгон соносхохо тухай дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэдэнэй дурадхалнуудые суглаанда хабаадагшад хаа хаанагүй нэрьемэ халуун альга ташалгаар угтажа, нэгэн дуугаар һайшаана. Жэшээлхэдэ, Ленинэй, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Мир» колхозуудта болон хэдэн совхозуудта үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрэ хэлээшыемнай бүримүһэн дэмжээ юм.

Түрэл районоо архидалгагүй байдалтай нютаг болгохо талаар Оёорой совхозой хүдэлмэрилэгшэд эгээл ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан байна. Ажахыда бии болгогдоһон эхин эмхидэ мүнөө зуу гаран гэшүүн тоологдоно. Д. Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Д. Ц. Рампилов, К. А. Нилтаев, Г. Х. Галсанова, Д. Б. Гунзенов болон бусад нүхэд архидалгын хойшолон дээрэ тогтохо зуураа, архидалгагүй байдалай түлөө бултадаа оролдохо, тэмсэхыень бусад нүхэдөө уряалаа. Ажахын 400-гаад гэшүүд нэгэ хүн шэнгеэр гараа үргэжэ, тэдэниие дэмжэһэн байна.

Аппаг үрэтэ, элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэдэг коллективүүдые, үйлсэ ба байшангуудые бии болгохо талаар эдынхидэй урда үшөөл ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ шухала хэрэгэй ямараар эндэ ябуулагдажа байһанние харуулһан хэдэн материал энэ хуудаһанда дурадхагдана.

...НАЙ ШУХАЛА ХЭРЭГ

...сельсоведэй дэбисхэр дээрэ ор-... «Коммунизм» колхозой гэшүүд са-... ...ёһоор хамтынгаа суглаан ... һайшаалтай тогтоол абаба, тэ-... ...лха, хүсэлдүүлхэ тухай нюта-... ...г зургаание уялгалба гээшэ. ...у бэшэ.

ЦК-гай Генеральна секретарь ...С. Горбачев партиин XXVII ...эзд хэһэн элидхэл соогоо нютагай ...и ажал ябуулгада делегадуу-... анхарал хандуулба. «Мүнөө ...роной социально-экономическа ...а бэелүүлхэдэ арад нииты эл-... ...ээн аша үрэ ехэтэй шатануу-... боложо шадахашье, болохо-... ...һунгагшадай мандат абаха ...тагай засагай зурганууд өөһэ-... ...эр дээрэхи ажабайдалай бүхы ...лай харюусалгые бэе дээрээ ...аг»,—гэжэ хэлэбэ. Манай асуу-... ...эхэ асуудал Соведтэ байха ёһо-... ...ю. Тиимэһээ архидалга болон ...ые усадхаха талаар абтаха ...жэнүүд —бүгэдэ манай асуу-... ...оолохо ушартай гээшэбди.

...изм» колхозой гэшүүд нютаг ... архи бэшэ, харин хүн зон-... ...хэрэгтэй эд бараан, эдеэ хоол ...удалдагдадаг болог, сүлөө саг-... ...мнай аша үрэ ехэтэйгээр үнгэр-... ...гэжэ хэлсэхэдээ, олон юумэндэ ...улгалба. Архиин талаар асуу-... ...шэрдээ. Үшөөтэйн сельпо манай ...та архи худалдахаяа болео. ...оронд хүн зондо, илангаяа ...н хэрэгтэй эд бараа асардаг ...см. Ямар эд бараанай сохом ...лирүүлхын тула уридшалан ...захил суглуулха, эрилтыень ...рэгтэй. Энэ орео асуудал бэшэ, ...эхэгдэхэ юм бээз. Эдеэ хоо-... ...нуудһээ гэхэдэ, градусгүй ундан, ...элбэгээр асаргадаг болоо ...айн бэлэй. Һүүлэй үедэ мага-... ...й үнгэрхэдөө консервированнэ ... рассольник гэхэ мэтэ хомор ... Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, ...агаһаншье энэ үбэлдөө харагдаагүй.

Саашань хэлэхэдэ, хүн зоной сүлөө сагые зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэй соёл болбосоролоо, бэе махабадайнгаа элүүр энхые хангаха талаар бүтээмжэтэй хэмжээнүүдые абаха байһамнай мэдээжэ. Профсоюзай комитет болон комсомолой организаци хүдэлмэриеэ эрид хубилгажа, уран һайханай харалгада олон хүниие хабаадуулдаг, спортдо дуратайшуулые элсүүлэн, ажахы доторой, хоорондын болон районой хэмжээнэй мүрысөө, һорилгонуудые үргэдхэн һэргээхэ болоно. Хүн зоной ажаһуудал байдалай һайн һайхан ёһо заншалнуудые шэнэ гуримаар, олоной хабаадалгатайгаар үнгэргэдэг болохобди. Имэ хэмжээнүүдые үнгэргэхэдэмнай, дуһалшье архи тамхинай зүйл байха ёһогүй юм.

Инзагатымнай хүдөөгэй соёлой байшан хуушаранхай. Спортын байшангай галнууд үнинэй унтаранхай. Байгша ондо соёлойнгоо байшанда капитальна заһабарилга хэхэбди. Спортын байшангай хүдэлмэриие һаяын сагта һэргээхээр хараалнабди. Эдэ бүгэдые хэхэ мүнгэн зөөри манда бии. Иигээд байхада гол зорилгомнай ямар бэ гэхэдэ, хүн зонойнгоо үдэр бүриин эрилтэнүүд болон хэрэгсэлнүүдые хангаха, һомологдоһон зөөри ашаглаха, нютагайнгаа арга боломжонуудые ба нөөсэнүүдые хэрэглэхэ, хүн зониие хангалгада хабаадалсадаг бүхы эмхинүүдэй хүдэлмэриие таарадуулан ябуулха ба хинаха үүргэеэ манай Совет дүүргэжэ шадаха гэжэ һананаб.

Архи болон алкоголизмые зайсуулха талаар тэмсэгшэдэй комисси сельсоведэймнай дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй. Зүгөөр һаннаар лэ хүдэлмэриеэ эмхидхэхэнь шухала.

Инзагатын Сельсоведэй харьяата газарта архи ууһан гү, али һогтуу хүн үзэгдэхэ зэргэгүй болоо гэжэ тоолонобди. Инзагатын тала дайда архи уудаггүйшүүлэй нютаг болобо.

А. ДАМБАЕВ,
Инзагатын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Уран һайханай бүлгэмдэ эдэбхитэй хабаадагшадай нэгэн Татьяна Павловна Бальчугова Убэлые үдэшэлгын заншалта һайндэртэ Хабарай роль гүйсэдхэжэ байна.

ЗОХИХО ХЭМЖЭЭНҮҮД ХЭРЭГТЭЙ

(РАЙОНОЙ ЭД ХЭРЭГЛЭГШЭДЭЙ СОЮЗАЙ ПРАВЛЕНИИН ТҮРҮҮЛЭГШЭ НҮХЭР Т. Т. ЛАВРИНЕНКО КОРРЕСПОНДЕНТЫН АСУУДАЛДА ХАРЮУСАНА).

Корр: Тамара Тимофеевна, эд бараанай юрэнхы эрьесын түсэбһөө архи гаргагдаба. Тэрэнэй оруулдаг оршые хайшан гэжэ хүсөөдэг байхаар хараалнабта?

Харюу: Хурга даража тоолобол, нэгэдэхеэр, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулхабди. Хоёрдохёор, үрэ жэмэсэй шүүһэн элбэгээр худалдагдадаг болохо. Гурбадахяар, ондоо тээгүүр ябажа, хүн зондо хэрэгтэй, һайн шанартай эд бараа асаржа наймаалхабди. Дүрбэдэхеэр, хүн зонһоо, үмсэһөө үлүү гарадаг продукциинь (мяха, һү, үндэгэ) худалдажа абаад, наймаанда гаргахабди. Богонёор хэлэхэдэ, ажал ехэ даа.

Корр: Эндэ тоолоошоёо нэгэ бага тодорхойлоо һаатнай, һайн бэлэй.

Харюу: Шэнэ табан жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудай 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдһээ үндэһэтэй ааб даа. Тэрэнэй долоодохи бүлэг соо манай ажал хэрэгые хайшан гэжэ эрхилхэ, ямар асуудалда онсо анхарха тухай сэхэ хэлэгдэнэ. Хүдөө нютагуудта ажаһуугшадые худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой талаар хангалгые һайжаруулха гэһэн үгэнүүд бидэндэ сэхэ хабаатай.

Эд бараанай эрьесээр үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбые (архигүйгөөр) 100,7 процент дүүргэхэбди. Районоймнай нэгэ хүн бүхэндэ 685 түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараан нэгэ жэл соо худалдагдаһан болоно. Энэмнай бүхы арбадахи табан жэл соо худалдагдаһанһаа 125 түхэригөөр дээшээ гээшэ.

Үнгэрһэн 4—5 жэлэй турша соо промышленна эд бараан урданайхиһаа ехээр худалдагдаа. Тиимэһээ энэ тала мүнөөшье хараада абтаха. Хүнэй ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг эд бараае бүри ехээр наймаалха шухала.

Жэмэс болон фруктын шүүһэ худалдалгамнай 1,5 дахин ехэ болгогдобошье, хүн зондо хүртэсэнь үшөөл бага байна. Энээниие рефрижераторнуудай дутагдаг дээрэһээ багаар асарнабди.

Райпотребсоюз гээшэмнай олон һалбаритай системэ ха юм. Гансал хүн зониие бэлэн юумээр хангадаг бэшэ, харин энэ тэрэ юумэ үйлэдбэрилдэг, бэлэдхэдэг гээшэбди. Нёдондо дүн хамта 770 мянган түхэригэй эд бараан үйлэдбэрилэгдөөд худалдагдаһан байна. Магазинуудта капуста, дабһалагдаһан үгэрсэ, һүн, мяхан, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта жэмэс, дабһалагдаһан һархяаг гэхэ мэтэ наймаанда ороһон байна бшуу.

Тиихэдэ ондоо республика, область, хизаар ошожо, районойнгоо хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжын үндэһөөр шухаг эд бараа асардаг гээшэбди. Нёдондо 1.110 мянган түхэригэй эд бараа асараа һэмди. Районууд хоорондын баа... хараад һуубал, урагшаа ябаха юумэн үгы юм. Байгша ондо бидэ ондоо тээһээ 50 мянган түхэригэй эд бараа асаржа худалдаабди. Эдэмнэ юун гээшэб гэхэдэ, сэмбээ оёгдоһон гутал, нааданхайнууд, оёгдоһон хубсаһан, г... рэй ажалда хэрэгтэй зүйлнүүд, конфетэ, печени, вафли болон бусад болоно. Эдниие бидэ Новосибирскһээ болон оронойнгоо Зүүн э... гэй хото городуудһаа, БАМ... һаа асараа һэмди. Нэгэ га... зарта обоо отог хэбтэжэ бай... һан зүйлнүүд ондоо тээ ех... хэрэгтэй байна ха юм.

Эдэ эд бараагаа гүйлгэхын тулада ярмаг, выставкэнүүдые үнгэргэхэ шухала.

Петропавловкадамнай мүнөө колбаса хэхэ цех баригдажа эхилээ. Август һарада тэрэмнай ашаглагдажа эхилхээр хараалагдана. Энэмнай баһа нэгэ ехэ нэмэри болохо юм.

Манай столово энэ жэлдэ архигүйгөөр айлшадые угтадаг «Черемушки» гэжэ кафе болгогдонхой. Эд бараанай эрьесын ээлтэйшье һаань, хүн зоной сүлөө сагаа архигүйгөөр, зохидоор үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэ һайн эхин табигдаа гээшэ. Тэрээнһээ гадна кафемнай нүүдэл буфет эмхидхэжэ, соёлой-спортивна комплекснуудай «Амаралтын үдэрэй клубуудые» хангадаг юм.

ТОН ЗҮБ ШИИДХЭБЭРИ

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗОЙ ГЭШҮҮДЭЙ ХАМТЫН СУГЛААН ДЭЭРЭҺЭЭ ХЭГДЭҺЭН ТЭМДЭГЛЭЛ

Архидалга ба алкоголизмые усадхаха талаар хэмжээнүүдэй хараалагдаһан тогтоол болон Указай гараһан саһаа хойшо Үшөөтэйн сельсоведэй дэбисхэр дээрэ ехэшье хубилалта болоогүй юм. Тэндэхи хүн зониие хангажа байһан сельпо архи ба алкогольно зүйлнүүдые хэды шэнээн асаржа худалдадаг һэм, тэдыл шэнээнээ мүнөөшье наймаалһаар байгаа. Хүнүүдэй архи ууһанһаа боложо, ажалай, үйлэдбэриин, гүйсэдхэхы журамай эбдэхэ ушар үсөөрөөгүй бэлэй. Тиимэһээ «Коммунизм» колхозой гэшүүд жэлэйнгээ ажалай дүн гаргаһан хамтынгаа суглаан дээрэ «Архидалга ба алкоголизмые усадхаха талаар тэмсэлэй байдал ба хэмжээ ябуулганууд» гэһэн асуудалые хаража, зүбшэһэн байна.

Ажахын арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Г. Ц. Батуев түс асуудалаар элидхэл хээ.

— Үнгэрһэн 1985 ониие ажахымнай ехэ гарза хоролтотойгоор үнгэргэбэ. Юундэб гэхэдэ, мал ехэ олоор гарзалһан байна. Мал ажалдамнай тохёолдоһон гарза хоролто байгша ондошье үргэлжэлһөөр. Район соогоо эгээл олон үхэр мал, хони хурьга гарзалуулһанайнгаа түлөө райагропромой болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой «Хара турлааг» гэһэн «шанда» хүртэһэн ушарнай айхабтар муухай, эшхэбтэр юумэн болоно. Энэмнай, нүхэд, арбан хоёрдохи табан жэлэй богоһо дээрэ тохёолдоһон үйлэ хэрэг болоно бшуу.

Имэ гарза хохидолой үзэгдэһэнэй гол шалтагаануудай нэгэн хадаа колхозоймнай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь архи тамхи намнажа, даалгагдаһан малаа муугаар харууһалаа, эдеэлүүлээ, түл түрэсыень гамнаа, хараагүйнь болоно. Үнгэрхэдөө, олон мал толгойгоороо үгы болошоно. Архи ууһанһаа боложо, олон хүдэлмэрилэгшэ ажалдаа гарадаггүй байна. Тиин 1985 ондо 2474 хүдэлмэриин үдэр хиидэ хосорһон байна бшуу.

Һуурин соомнай 20 гаран хара архиншан, тэрэ тоодо ерээд эхэнэр тоологдоно. Указай ёһоор, олон хүндэ яла тохогдоно. Тиигэбэшье ганса яла тохоолгоор юумэнэй урда гараха байнагүйбди. Тиимэһээ бүри шанга, хатуу хэмжээнүүдые абаха саг ерээ. Архидалга үйлэдбэриингөө түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэмнай һаад тойбо татана, тэрээнһээ боложо, хүдөө ажахын шухала шухала кампанинууд унжагайрна, ниитын журам эбдэгдэнэ, гэмтэ аюул, усал таһарнагүй, — гээд нүхэр Батуев тэмдэглэхэ зуураа, — архидалга хүнэй бэедэ яахын аргагүй муугаар нүлөөлнэ, үйлэдбэридэ туйлай ехэ хохидол үзүүлнэ. Архидалга ба алкоголизмтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ саг ерээ, — гэжэ суглаагшадта хандаад, «Правда» газетын, СССР-эй Журналистнуудай холбооной болон Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэгшэдэй һайн дуранай бүхэсоюзна бүлгэмэй үүсхэлээр «Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө» гэһэн ниитэ гаршаг доро соносхогдоод байһан рейд тухай, орон соомнай бии болгогдожо байһан архидалгагүйгөөр ажаһууха нютаг, тосхон һуурин, гудамжа тухай хөөрэжэ үгөөд, нютагаархиндаа имэ дурадхал оруулба:

1. Инзагата һууринаа архидалгагүйгөөр ажаһуугшадай һуурин гэжэ соносхохо. Тиимэһээ Үшөөтэйн сельпое болон бусад сельпонуудай автомагазинуудые эндэмнай архи асаржа худалдахыень хорихо. Инзагатын сельсоведэй үүдые һогтуу хүн бү татаг, богоһыень бү алхаг. Имэ захяа заабари гэр, бүлэ бүхэндэ үгэхэ.

2. Үшөөтэйн сельпогой правлениие хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоол, унда, овощ болон фруктнуудые ехээр асаржа худалдадаг болохыень уялгалха.

3. Колхозойнгоо профсоюзай комитедые болон комсомолой организациие энэ талаар бүхы хэмжээнүүдые хараалжа, хүн зоной, илангаяа залуушуулай дунда спорт үргэнөөр дэлгэрүүлхыень, уран һайханай харалга эмхидхэхыень, шэнэ ёһо заншал нэбтэрүүлхыень Үшөөтэйн сельсоведые уялгалха.

— Габшагай ажал, һонирхолтойгоор үнгэргэгдэһэн сүлөө саг, архидалгагүй ажаһуудал манай һууринай хүн зоной ажабайдалай гол эрилтэнь болог лэ, — гээд үгээ түгэсхэхэдэнь, суглаагшад тэрэниие нэрьемэ халуун альга ташалгаар угтажа, һанал нэгэтэй байһанаа элитээр харуулба.

Нүхэр Г. Ц. Батуевай дурадхалые зон халуунаар дэмжэһэн байна.

С. Ч. Бальжиев, ахалагша хонишон:

— Бүхы һайн һайхан, үнэтэй сэнтэй юумэн архяар һалгаагдадаг, һандаргагдадаг гэжэ һанадагби. Мал ажалай гол һалбари болохо хонин ажалда, хэр үгһөө хойшо туйлажа ябаһан амжалтаа бидэ үнинэй алданхайбди. Урдань колхозой олонхи гэшүүдэй архи уудаггүй байхада, ажахыгаараа зуун хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, хониной толгой бүриһөө 4 гаран килограмм нооһо хайшалдаг, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые һайнааршье, ехээршье дүүргэгшэ бэлэйбди. Харин 1984—1985 онуудай туршада малай ехээр гарзалһанһаа боложо, хүдөө ажахын продукциие үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргээгүйбди. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ колхозоймнай гэшүүдэй дунда архидалга һүжэрнэ. Имэ байдалые саашадаа тэсэхэ арга һалаа.

Хилээмээршье дуталдаха сагые совет арад тэсэжэ шадаа һэмнай. Харин архи залгингүй байхадаа яахашьегүйбди. Нүхэр Батуевай дурадхалые би ехэтэ һайшаан дэмжэнэб.

Б. Д. Бадмаев, Инзагатын дунда һургуулиин директор:

— Парти, гүрэн түрэмнай архидалгатай тэмсэхэ талаар тон зүб хэмжээнүүдые абаа гээшэ. Архиһаа, юрэдөө, һайн юумэн үзэгдөөгүй даа. Хүнэй бүхы муу муухай, ухаан бодолгүй ябадал — хуу архиһаа уламжалдаг ха юм. Жэшээлхэдэ, байдалаа абаад үзэе. Архи уудаг бүлэ соо дүрбэн тэгшэ, һайн һургаал заабаритай, һурахадаа, хэхэдээшье бэрхэ үхибүүн үдэлтэй гү? Үгы.

— Үхибүүд — манай ерээдүй. Тэдэнэрэй түлөө архиншадтай мүнөөдэрһөө шангаар тэмсэхэ шухала.

Г-Ц. Г. Цыремпилова, хонишон, Социалис Ажалай Герой, Инзагатын сельсоведэй депутат:

— Архи — ами наһанай, бүхы һайн һайхан, нангин үнэтэ юумэнэй дайсан. Арадай ажахы энээнһээ хэды ехэ хохидолдо ороноб? Хэды олон эхэнүүд архиһаа боложо уйлана, зобоноб? Хэды хүмнай гэмэлтэнэб, хосорноб? Хуу харана, мэдэнэбди. Тиигэжэ байгаад, саашаа юун болоноб гээд, дуугайхан һуултай гээшэ аал? Тиигэжэ болохогүй. Хэрбээ намһаа саагуур, наранһаа наагуур гээд байха болоо һаамнай, бүхы юумэмнай хосорхо. Энэ байдалые болюулхын түлөө бидэ унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй, үдэр һүнигүй оролдоногүйбди. Гэрэлтэ һайн ерээдүйн түлөө, амгалан тэнюун ажабайдалай түлөө бидэ шармайн хүдэлнэбди.

Совет арад ямаршье дайсаниие дараа. Архиие диилэхэ шадал манда байха.

Манай колхоз соо, сельсоведэймнай дэбисхэр дээрэ архиншан, юрэдөө, үгы болог. Тэдэ манда оройдоошье хэрэггүй. Үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхахамнай болтогой!

Эдэ нүхэдэй үгэнүүд халуунаар угтагдаа. Һүүлээрнь үгэ абаһан колхозниигууд **Н. Ж. Банзаракцаев, С. Ц. Батуев, В. Ж. Доржиев, Д. Г. Аюров** гэгшэдэй үгэнүүд гол түлэб иимэрхүү удхатай байгаа. Эдэнэр булта Г. Ц. Батуевай дурадхалые һайшаан дэмжэжэ, бусадаа мүн лэ дэмжэхыень уряалаа.

Тиигэжэ «Коммунизм» колхозой хамтын суглаанда суглараһан 268 хүн архидалгагүйгөөр ажаһууха нютаг (колхоз) болохо тухай тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаһан байна,

В. НАЙДАНОВА,

...Э АСУУДАЛААР ХОЁР ХАРЮУ

...гүй байдалые нэб-... ...рилготойгоор рай-... ...горитой хүдэлмэри ... ...һан хүтэлбэрилэг-... ...рреспондент ханда-... ...нуудаарнь һонир-...

...Зэдын райкомой ...секретарь С. Б. Жар-...

...лга ба алкоголизм-... ...тэмсэл орон соом-... ...р дэлгэрэнхэй. Об-... ...он хүн зоной элүүр, ...туһада парти бо-... ...үрынгөө хараалһан ...хэмжээнүүдые би-... ...даа түргэнөөр нэб-... ...оотойбди. Тиихэдээ ...хэрэгэйнгээ заабол ...ада жолоогоо би-... ...һуладуулха ёһогүй-... ...партимнай заана.

Харин бидэ бэелүүлхэ зэргэтэйбди.

Арадай депутадуудай Зэдын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н-Ц. Ч. Дабаев:

— Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгын болон таряа хурялгын үе соо (үнгэрһэн жэлдэ) бидэ район соогоо 45 үдэрэй туршада «хуурай хуули» соносхоо һэмди. Тэрэ үе соо хаанашье, нэгэшье магазинда архи худалдагдаагүй һэн.

Тэрээгээр юу туйлаабибди гэхэдэ, бүхы хүдэлмэриеэ богони болзор соо һайн шанартайгаар дүүргээд байгаабди. Һая наашыншье тиимэ ушар үзэгдөөгүй юм. Тиигэһэнэймнай удза партиин райкомдо болон гүйсэдкомдо тэрэ байдалые һайшааһан, үшөө удаан саг соо үргэлжэлүүлхэ тухай гүйлтатай коллективүүдэй, ажалшадай, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй бэшэгүүд, хонходолгонууд орожо эхилээ һэн. Тиимэһээ түрүүшын ээлжээндэ энэ баримта хараада абтаа гээшэ. Һүүлээрнь ажахынууд болон коллективүүдэй хамтын партийна, комсомолой болон профсоюзай суглаанууд дээрэ хүн зомнай энэл гүйлтатайгаар хандадаг болоо. Холын фермэ, гүүртэ, отаранууд дээгүүр ябахада, малшад мүн лэ имэ һанамжа оруулдаг байгаа.

Эдэ бүгэдэһөө тобшолол хэжэ, хүн зонойнгоо гүйлтые хангаха, элүүр энхэ ажаһуудалай түлөө тэмсэхэ гэлсэгдээ гээшэ. Энэ хэрэгтэмнай Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ һайн дуранай бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй эдэбхитэд туһална.

...ТАНДА ЖАРГАЛ ХҮСЭНЭБДИ»

Петропавловкын КСК-гай агитбригадын гэшүүд (5 хүн) «Коммунизм» колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые соёлой талаар хангаха гэжэ ээлжээтэ аяншалгада гараба.

Түс агитбригада ажахын түб хүрэжэ ерэһээр лэ колхозой правлениидэ орожо ушараа хэлээд, нютагай хэдэн соёлшодтой хамтаржа, Инзагатын эхин руу ажаһуудаг малшад тээшэ шэглэбэ.

Байгша ондо гушадахи жэлээ хони хаража байһан ахалагша хонишон, Ажалай Алдар Солын III шатын ордено С. Ч. Доржиевай отарада түрүүлэн хүрэжэ ерэбэ. Хонишод түл абалгын үедэ тэдэндэ туһалхаяа ерэһэн залуу нүхэдтэеэ хэды тухатай сүлөөгүй байгаашье һаа, холоһоо ерэһэн айлшадые дуратайгаар угтаба.

Нютагай библиотекарь Сэндэма Аюшеева һамбаашалан, хонишодой уншахаяа абаһан номуудыень һэлгэнэ, Эльвира Балданова КПСС-эй XXVII съездын ябаса тухай дурсан, партиин ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой элидхэл тухай тобшохоноор тогтобо. Һүүлээрнь хонишодто концерт дурадхагдаһан байна.

— Архигүйгөөр байха тухай шиидхэбэриие юун гэжэ һананабта? — гэжэ С. Доржиевһаа асуухадамнай:

— Архи ууха, болихо санаанай юм ааб даа. Би уухадаа уугаад, үгыдөө үгыл байгшаб. Манайхи найман хүүгэдтэй уладбди. Тэдэнэйнгээ түлөө амгалан суухамнай сайн лэ байна, — гээд һаихан һанаатайгаар харюусаба.

Үнинэй хонишон, һүүлэй гурбан жэлдэ удаа дараалан зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга алдаагүй абажа ябаһан В. Д. Доржиевта ерэхэдэмнай, бидэниие урматай угтажа байба. Архидалга тухай асуухадамнай, Рая һамганаараа үрдилдэжэ байжа: «ехэл сайн юумэ болобо гээшэ. Бүри эртэхэнүүр эхилсэн бол, бүри сайн байгаа. Болоо, болоо. Тиихэл юм сан», — гэлдэн дэмжэбэ.

Эндэшье, мүн Л. Иванов, Ч. Будаев гэгшэдэй отаранууд дээрэ 21 хүнэй байһан һаалиин фермэдэшье совет, буряад композиторнуудай дуунууд зэдэлһэн, буряад, цыган хатарнууд гүйсэдхэгдэһэн ха юм.

С. Манжигеев, Б. Цырендашиев, А. Андреев, К. Раднаев гэгшэдэй дуунууд хангюурдагдаа, «Танда жаргал хүсэнэбди» гэһэн ород дуун шагнагшадта һайшаагдаа һэн.

Петропавловкын соёлой спортын комплексын агитбригадын гэшүүдэй тааруулан табиһан программые районой ажалшад хаа хаанагүй халуунаар угтана.

Манай корр.

«ЖУРАМТАЙ БОЛООБДИ»

...нэрэмжэтэ колхоз ...элэй тоосоогоор мал ...81 мянган, таряан ...мянган түхэригэй ...ндо ороһон бай-...

...нүүд имэ бирагүй ... шалтагаануудые ... мэдэрнэ, һүүлэй ... ажалай журам муу-... ...алда хүдэлжэ байг-... ...сэлгаяа мэдэрхэеэ ...үйлэдбэри дээрэ гэн-... ...шоороо. Эдэ бүгэ-... ...гаан — гансал архи-...

... хүтэлбэрилэгшэд. ...ээд, үйлэдбэриин тү-... ...ба арадай ажахын ...имэ байдалда эсэс ...ехэ эдэбхи үүс-... ...жэ, бодото хэмжээ-... ...абаа һэн.

...ҺҮ ҺААЛИИН ...БУЛАГАЙ ФЕРМЫН ...КОЛЛЕКТИВ ТУХАЙ

...гараһан үдэрнүүд-... ...найхаи унахань зан-... ...болошоо һэн. 6—8 үхибүүдтэй һаалишан эхэнэрнүүд архидаад, хэдэн хоногоор үгы болошохо. Һанаагаа зобоһон нэгэн үнеэдыень шобторходоо шобторхо. Имэ ушарта фермэмнай хохидолдо ородог бэлэй. Тиин ажалаа эмхидхэлгын шэнэ гуримда ороогүйдэмнай ергагүй болоо һэн. Нэгэн оролдожо хүдэлөөд, нүгөөдэнь хамаагүй архидажа бэеэ сэнгүүлээд, адлихан түлөөһэ абажа байха гээшэ буруу байгаа бшуу.

Хамтын подрядта ороһомнай эгээл зүб алхам һэн. Тэрээндэ ороһонһоомнай хойшо 10 һарын үнгэрхэдэ, дорой байдалнай хараа байса хубилжа, хүдэлмэрилэгшэднай ажалдаа тад ондоогоор хандадаг болоо.

Жэшээлхэдэ, һү үйлэдбэрилгэмнай 1582 центнерээр дээшэлээ, центнер һү үйлэдбэрилгын гаргаша бага болоо, ажалай бүтээсэ 16 процент дээшэлээ, һүнэй өөрын үнэ сэн түрүүшынхиһээ 9 түхэриг 89 мүнгөөр доошолоо.

Фермэ дээрэмнай ажалай болон үйлэдбэриин журам эрид һайжараа, коллектив доторойнай байдал һайн тээшээ хубилаа.

Богонёор хэлэхэдэ, подрядта ороһоор амараабди даа. Фермэдэмнай орожо хүдэлхэ дуратайшуул олон. Манай комплексын хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй салин 1984 ондо дундаа зэргээр 185 түхэриг байһан һаа, 1985 ондо 208 түхэриг болоо һэн. Харууһалжа байһан 450 үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө мүнөө жэлдэ 2290 килограмм һү һааха уялга абанхайбди.

Хуушан гуримаараа хүдэлхэдэмнай ямар һэм, харин мүнөө ямар болооб гэжэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэмнай ойлгонхой. Бүгэдын журам һайжараа, ажалайнгаа үрэ дүнгүүдээр бултадаа һонирходог, бэе бэеһээ шангаар асуудаг болонхойбди. Подряднай бидэниие эбтэй эетэйшье болгоо.

Архиин түлөө түрүүн ямараар тоосолдогшо, шуугиша һэмбибди. Мүнөө тиимэ юумэн һаланхай. Февралиин тэнгээр колхозоймнай хамтын суглаан болоо һэн. Тэндэ сугларһан 200 гаран хүн архигүйгөөр ажаһууха тухай үүсхэл гаргаһан Оёорой совхозой хүдэлмэришэдэй, «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй үүсхэлые дэмжэжэ байһанаа нэгэн дуугаар гараа үргэжэ мэдүүлээ һэмди.

А. ЮГОВА,
фермые даагша.

* * *

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэ үнэхөөрөө районой бүхы малшадта болон ажалша коллективүүдтэ ёһотой һайн жэшээ болоно. Ажалаа эмхидхэлгын шэнэ гуримда ороһоор эндэ бүхы юумэниинь үндэһөөрөө хубилаа. Тиимэ болохолоороо, ажалдань һайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдадаг болоһониинь гайхалгүй. Үнгэрһэн жэлэй һү үйлэдбэрилгын түсэб 111 процент, һү гүрэндэ худалдалгын түсэб 120 процент дүүргэгдэжэ, булагаархин район соогоо 1-дэхи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Булагай фермын 18 һаалишадай дунда 8 депутат бии. Эндэхи депутадуудай бүлэг һайнаар хүдэлдэг. Фермые даагша Анна Георгиевна Юговаһаа бүхы түрүү, һайн һайхан юумэн эхитэй, коллективэй амжалтада тэрэнэй габьяа яахын аргагүй ехэ.

Эдэнэр КПСС-эй XXVII съездые угтуулан, габшагайгаар хүдэлжэ гараа юм. Байгша оной түрүүшын хоёр һарын түсэб февралиин 19-дэ дүүргэгдэв. Түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн 1687 центнер һүеэ тэдэнэр съездэдэ зорюулһан бэлэгнай гэжэ мэдүүлээ.

(ТАСС)

...соёлой-спортивна комплексдохи һайндэр

...блaстиин агропром... ...тиин энэ үүсхэлые ... байгаа. Энэнь хэмд... ...ди үйлэдбэрилгые е... ..., тэжээлэй предприяти... ...ашаг үрые дээшэлүү... ...олгоно бшуу.

СОЕЛОЙ-СПОРТИВНА КОМПЛЕКСДОХИ ҺАЙНДЭР

...НГРЕН. Узбегэй ССР-... ...» гэһэн залуу хоты... ...ршодог соёлой-спорт... ...лекс шэмэглэн гоёс... ...о спортивна ехэ һа... ...ожо үнгэрөө. ...зрядтайшье, мүн ... ...т эрхилжэ эхилһэн ... ...удшье эндэ сугларaа, ...он бүлэгүүдтэ хабаад... ...н байгаа. Трибунаар ... ...ан харагшадшье ... ...ота сагаа зохидоор ... ...н байна. ...лэдбэриин «Узбекр... ...ика» нэгэдэлэй хүдэл... ... инженернүүд, алба... ... бүхэли бригадануудай ...үдээрээ стадион ер... ...лэдбэриин команди... ...ын эмхинүүдэй хүтэл... ...эд ажалдаашье, спо... ...улха ёһотой ... физкульт... ...лодог. Энд... атлетики... ...рилдаана... ...ысөөнүүд... ...ивна ком... ...лгада хаб... ...ективүүд ... ...онин бол... ...йгаа. Зав... ...ентальна ... шадабари... ...ивна хэрэ... ...удалдаанд... ...лзалга, дэ... ...инуудай һу... ...программ...

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

БОДОЛ ТҮРҮҮЛМЭ БАРИМТА

Үдэшын 6 часта газаа гэрэлтэй байдаг болонхой. Тиимэһээ магазинда хэн ямар транспортаар, хаанаһаа ерэнэб, гэшхүүр дээрэнь хэды шэнээн зон байнаб гэжэ холоһоо элихэн харагдана.

Байгша оной февралиин 20-һоо район соо архи худалдадаг 3 магазин хүдэлнэ. Хоёрынь Петропавловка һууриндa. Гурбадахинь Зэдын станци дээрэ. Район соо архи худалдадаг энэл гурбан дэлгүүр архияа үдэшын 6-һаа 8 час хүрэтэр худалдадаг.

Архидадаггүйшүүлэй нютаг болохоёо байһан районой архи худалдадаг магазинай хүдэлмэреэр һонирхобобди.

Районой түбэй хоёр магазинай бэе бэеһээ холо бэшэ оршодог түла нэгэ доро шалгаха эрхэ нүхэсэл байгаа юм.

6 час боложо, магазинуудай нээгдэхэлээр, гэшхүүр дээрэнь хүлеэжэ байһан 15—20 хүн гансата дососнь ороод, ямаршье шууягүйгөөр 1—2 шэл архи (2 шэл нормотой) абаад лэ гарана. 15—20 минутын үнгэрхэлээр, тэдэ хүнүүд хуу таража, магазин соо зэнхы хооһон болошобо.

Наймаалагшад М. Андреева В. Битуева хоёрһоо имэ байдал үнинэй тогтонхой гү гэжэ һурахадамнай:

— 7—8 хоножо байнабди. Хэрбээ түрүүн үдэр соо арбаад мянган түхэригэй архи худалдадаг һаа, мүнөө миил 2—3 мянганда хүргэнэбди, — гэжэ харюусаба.

— Тэрэ хоер шэл гэһэн нормотной ямар удхатай юм. Үнгэ бүриин архиһаа 2—2 шэл абажа болохо гү?

— Үгы даа. Ямаршье архи һаань, нэгэ хүндэ бүхыдөөл хоёр шэл үгтэдэг юм.

Хөөрэлдэхэ хоорондомнай нэгэ, хоёроороо хүн ороод, 1—2 шэл абаад лэ гарана. Ямар зорилготойгоор абаһаарнь һонирхон, хэдэн хүндэ асуудал табибабди.

«Бурятмежколхозс т р о й н» ПМК-гай мастер **И. Л. Прошутин:**

— Холоһоо ахамни айлшан ерээ. Дуу гаралсажа һууха, хүндэлхэ хэрэгтэй.

Кочегар **Х. И. Унтулис** (нэгэ шэл абаа):

— Мартын 8 дүтэлжэ байна. Байһанһаань нэгэ юумэтэй байха гэжэ бодооб.

— Би айлшадаа хүндэлхэ гэжэ ababаб, — гэжэ нэгэ эхэнэр асуултагүйгөөр харюусаба.

Эдэ гурбан хүн гурбан ондоо шалтагаанаар магазинһаа архи абажа гараба. Эндэ наймаалагшадай ба худалдан абагшадайшье зүгһөө хуули бусa ябадал гаргаһан ушар үзэгдөөгүй. Зүгөөр Зэдын районой хүн зоной архи багаар уудаг болоһониинь гэхэ гү, али олонхидойнь амандаашье хэхэеэ болижо байһаниие үзэгдэһэн жэшээнүүд гэршэлнэ. Хэрбээ Указай гарахын урда энэ районой 50 гаран магазинда архи худалдагдадаг байһан аад, 2—3 даа орохогдоо, нилээд хоролто болоо гээшэ ааб даа. Хэрбээ тоонуудта хандабалнай, имэ үзэгдэл байна. 1985 ондо урда жэлэйхиһээ 64,4 мянган түхэригөөр бага архи худалдагдаа. Эдеэ хоолой зүйлэй эрьелтын түсэб соо архи 1984 ондо 49,9 процент болоһон һаа, удаадахи жэлдэнь миил 3,8 процент эзэлээ.

Зэдын райпотребсоюз 28,2 мянган хүн зониие (ехэшүүл ба үхибүүд) хангадаг. Тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоолон тодорхойлһоной ёһоор, нэгэ хүн бүхэниинь жэл соо 243 түхэриг 34 мүнгэнэй архи уудаг байһан болоно. Хэрбээ үхибүүдые гаргаа һаамнай, нэгэ ехэ хүндэ хүртэсэнь бүри дээшэлхэ болоно бшуу.

Харин байгша оной февралиин 20-һоо хойшо Петропавловкын сельпогой хоёр магазинда үдэртэ 24 мянган түхэригэй архи худалдагдадаг һаа, мүнөө 9 мянган хүрэтэр доошолоод байна.

Имэ байдалда ороод байһан наймаалагшадай һанамжаар һонирхоходомнай, В. В. Битуева иигэжэ хэлээ һэн:

— Манда миин байнгүй, ямаршье эд бараа худалдахадамнай хамаагүй юм бээз. Завтагүй түсэбөө дүүргэхэ гэһэн нэгэл зорилготой гээшэ бээзбди. Бүхы эд бараанай эрьесын түсэб сооһоо архиин гаргагдахада, тэрэниие худалдаа, болёошье һаа, манда адли даа. Түсэбөө дүүргэдэг байхымнай тулада сельпомнай магазинуудаа гүйсэтэй эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха болоно гээшэ.

Н. ДРУЖИНИН,
Зэдын районно ОВД-гэй ахалагша лейтенант.

С. БАЛСАНОВ,
«Зэдын үнэн» газетын редакторай орлогшо.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

Нютаг нютагай hонин

ШЭНЭ ЗҮЖЭГҮҮД

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай арадай театрнуудай коллективүүд илангаяа эршэмтэйгээр хүдэлжэ гараhан байна. Тингэжэ тэдэнэр түрэл партиингаа XXVII съездые зохёохы ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаа. Жэшээлбэл, Хурамхаанай районой Дэрээн нютагай арадай театрайхид Дугар Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүдые», уланхаанайхид— Цырен Шагжинай «Тангариг» гэhэн зүжэгые найруулан табяа гэжэ тэмдэглэлтэй. Арадай театрнуудай режиссернууд Баяр Бодиев, Владимир Баторов гэгшэд Зүүн Сибириин соёлой институдай режиссурын кафедрын багша Т. Бадагаеваhаа заабари зүбшэл абажа хүдэлhэн байха юм.

Тэихэдэ Барханай арадай театрай коллектив 25 жэлэйнгээ ойн баярые угтуулан, hайндэрэй зүжэглэмэл концерт бэлдэнхэй. Зүүн-Сибириин соёлой институт дүүргэhэн Б. Шойнжуров мүнөө сагта коллективээ яhала шадамараар хүтэлбэрилнэ гэжэ хэлэлтэй.

Баргажанай районой Баян-Голой арадай театрайхид мүн лэ Дугар Дылгыровэй «Хүлгөөтэ үдэрнүүдые» табина. hарын хуушаар тэдэнэр зүжэгөө комиссиин анхаралда дурадхажа, «арадай» гэhэн нэрэ зэргээ батадхаха ёhотой. Коллективые нютагай hургуулиин багша Павел Дашиев толгойлно.

«Арадай» гэhэн нэрэ зэргэ хоёрдохи жэлээ зүүжэ ябаhан Гааргын театр (режиссерынь— Ж. Занабадарова) монгол зохёолшо Д. Мягмарай «Найрай хүндын уусa» гэhэн шог ёгтото зохёолые репертуартаа абаа.

Нижнеангарскын арадай театрайхид (режиссерынь Татьяна Метяева) Б. Чебалинай «Харгы» гэhэн зүжэгые яhала hонирхолтойгоор табиhан байна. Тус коллектив үнинэй намтартай гэжэ мэдээжэ. Харагшадта үнинэй танил болоhон Н. Шрагер, А. Матафонов, Н. Мыльников, В. Морозюк гэгшэд зүжэгтэ хабаадаха юм.

Гильбэрын арадай театрай режиссер В. Запханов «Нуурай эрьедэ» гэhэн пьесэ өөрөө бэшэжэ, нютагайнгаа клубай сценэ дээрэ найруулан табиhан байха юм. Уран hайханай хүдэлмэриин эдэбхитэд Д. Цыремпилова, С. Запханова, М. Цыбикжапов, Л. Бальжинимаев, Гильбэрын дунда hургуулиин hурагшад зүжэгтэ тус тустаа hонирхолтой образуудые бүтээгээ.

Арадай театрнуудай сценэ дээрэ шэнэ, hонин бүтээлнүүдэй мүндэлжэ байhан тухай мэдээсэлнүүд нютаг бүхэнhөө шахуу орожо байнхай.

В. БАТОЖАРГАЛОВА,
арадай уран бүтээлэй ба соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научно-методическэ түбэй хүдэлмэрилэгшэ.

ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Республикын олониитэдэ мэдээсэл тараадаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнартай hаяшаг Хэблэлэй байшан соо уулзаба. Республикын Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев энэ уулзалгые нээжэ, оролто үгэ хэлээ. Удаань Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной түрүүлэгшэ, «Правда Бурятии» газетын редактор И. В. Казанцев үгэ хэлэhэн байна.

Республиканска газетэнүүдэй редакторнууд, тэрэшэлэн Радио болон телевидениин талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшонор А. А. Бадиев, А. Г. Румянцев гэгшэд сугларагшадай асуудалнуудта харюунуудые үгэhэн байна.

Уулзалгада хабаадагшад партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха тухай, партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ тухай асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэбэ.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

hАЙНААР АМАРНА

Тарбагатайн дунда hургуулида хэшээлэй hүүлшын үдэр ухибүүдэй техническэ талаар зохёохы шадабаринь дүн гаргагдаhан байгаа. Түрүү hуури эзэлhэн hурагшадай бүтээлнүүд районно выставкэдэ табигдахаар хараалагдаа.

Арбадахи классуудай hурагшад хабарайнгаа амаралтын үдэрнүүдтэ хоёр шухала хэмжээ ябуулга хараалба. Нэгэдэхинь гэхэдэ, эдэнэрэй эмхидхэhэн тимуровецуудай звено ажалай ветерануудта туhаламжа үзүүлхэ, барилга болон заhабарилгын звеногойхид шэнэ hургуулиин барилгашадта туhалха зорилготой.

Дүрбэдэхи классайхид Тарбагатайн кондитерскэ фабрикада экскурсяар ошохо. Долоодохи классай hурагшад Улаан-Үдэ хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, гүрэнэй оперо, баледэй академическэ театрай зүжэг хараха юм.

Тарбагатайн Соёлой ордон hурагшадай амаралтын үедэ «Би шамда съезд тухай хөөрэhүү» гэhэн аман үгын журнал үнгэргэбэ.

Т. НАГАЕВА.

◇ Республикын ипподромой урилдаанай талмай дээрэ хүнгэн атлетикээр Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэнь. Тэрэ үглөөнэй 10 часhаа эхилхэ юм.

◇ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай спортын зал соо боксоор «Буревестник» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилэнхэй. Тэрэ үглөөнэй 10 часhаа эхилхэ.

ХЭН, ХААНА ОШОХОБ?

◆ «Труд» бүлгэмэй Спортын ордондо республикын hургуулинуудай hурагшадай дунда боксоор түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилэнхэй.

«Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ сэрэгэй албанда мордохо залуушуулай дунда Советскэ районой түрүү hуури эзэлхын түлөө элдэб зүйлөөр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Бүхы мүрысөөнүүд үглөөнэй 10 часhаа эхилхээр хараалагдана.

◆ Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой шатарай клуб соо Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө эрэшүүлэй дунда эхилhэн наадан үргэлжэлүүлэгдэхэ.

◆ Хэлхээ холбооной техникумэй спортын зал соо Геологуудай үдэртэ зорюулагдаhан мүрысөөн волейболоор, шатараар, сагаалса буудалгаар үнгэргэгдэхэ юм. Мүрысөөнүүд 10 часhаа эхилхэ. Мүн эндэ хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүү hуури эзэлхын түлөө волейболоор, теннисээр мүрысөөн болохо.

◆ Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд город соогуур, хүдөө нютагууд руу hонирхолтой аяншалга эмхидхэхэ. Мүноодэр Шэтын областиин Агын автономито округой, Захааминай районой Хамниин, Хориин районой Тэгдын, Хурамхаанай районой Уланхаанай, Гусиноозерск хотын дунда hургуулинуудай «Спутник» гэжэ аяншалагшадай клубай бүлэг hурагшад Новоселенгинск, Улаан-Үдэ хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, этнографическа музей ошохо, театрнуудта орожо, зүжэг хараха.

Хойто-Байгалай районой хүүгэдэй библиотекэнүүдэй дунда Нижнеангарск поселогой библиотекэ эрхим гэжэ тоологдодог. Тус библиотекын хүдэлмэрилэгшэд Валентина Ивановна Сторожа, Валентина Васильевна Астафьева гэгшэд хүүгэдтэ дуратай номуудыень шэлэн оложо үгэхэ, дурадхаха талаар ажалай баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Эдэнэр тус библиотекэдэ хүдэлжэ эхилhээр тэбхэр арбан жэл болобо. Үнгэрөөд байhан үе соо библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эдир багахан уншагшадайнгаа дунда хүндэтэй, ёhотойл hурган хүмүүжүүлэгшэдынь болонхой гээ hаа, алдуу болохогүй. Районой эрхим библиотекын хүдэлмэрилэгшэд РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Соёлой министерствэнүүдэй зүгhөө хэдэн удаа шанда, бэлэгүүдтэ хүртэhэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Сторожа, В. В. Астафьева.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Мартын 30-hаа апрелиин 5 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 30.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — Баримтата фильм. 10.20— «Спортлотогой» 23-дахи тираж. 10.35 — «Будильник». 11.05 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.05 —«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.35 — «Аяншалагшадай клуб». 13.35 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.05 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.05 «Ералаш» — хүүгэдэй шог зугаата киножурнал. 15.15 — Саманта Смидэй дурасхаалда зорюулагдаhан Москва—Миннесота гэhэн телевизионно дамжуулга. 16.15 — Киноафиша. 17.15 — «Соловей» —уран hайханай фильм. 19.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Ехэшүүлдэ мультфильм. 20.10 «Преступление во имя порядка»—уран hайханай фильм (Франци). 22.00 — «Время». 22.35 — «Святослав Рихтер играет Шумана» — фильм-концерт. 23.40 — Шэнэ hонин. 23.45 — «Московские новости» газетын шангай түлөө спортивна гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты!». 9.15 — «Гран-па» — уран hайханай фильм. 10.40 — Баримтата фильм. 11.00 — «Ород хэлэн». 11.30 — И. Гайдн. 92-дохи номерой соль-мажор симфони. 12.00 — Киргизэй телевидениин программа. 13.20 — «Самый жаркий месяц». 2-дохи сери. Г. Генделиин ... 15.00 — «Манай дентнүүд хөөрэ... «hайндэрлэхэ эрхэ... тооб?». 16.20 — ... дал ба залуушуул... жуулгаар hара... даг хабсаргалта. ... ета» — фильм-зүжэ... «Мэдээжэ аад, ... юумэн». 20.20— ... СССР-эй чемпион... нүүд. «Динамо» (... — «ТТТ» (Рига). 21.0... лан нойрсогты, ... 21.20 — «Революци... раашад». Совет ... искусствада түүх... ционно темэ. 22.00 ... 22.35 — «Любовь и ... уран hайханай фи...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.50 — «Футболой шэнжэлэл». 10.15 — Кинопрограмма. 10.45 «Каштанка» — уран hайханай фильм. 11.50 — Геолого-минералогическа эрдэмэй доктор В. М. Шмаковтай hурагшад уулзаха. 12.30 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.55 — Баримтата фильм. 18.55 — Республикын үзэл сурталай эдэбхитэдтэ туhатай шэнэ тележурнал.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Ералаш». 20.10—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.25 — Мультфильм. 20.35 — «Трижды о любви»— уран hайханай фильм. 22.00— «Время». 22.35 — «Страницы Советского искусства. Литература и театр». 10 серитэй баримтата фильм. 8-дахи фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.05 — «Телевизор харагшадай анхаралда».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — «Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрhээ үлүүгээр хэ». 10.35 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 11.05 — Магаданай телестудиин программа. 12.05 — «Ород хэлэн». 12.35 —СПТУ-гай hурагшадта. Информатикын үндэhэ hуури. 13.05 — «Самый красивый конь» — ухибүүдтэ уран hайханай фильм. 14.20 — «Медицинэ ба саг»— эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.10 — «Гум-гам». «Энэ гайхалтай дэлхэй» гэhэн циклhээ зүжэг. 16.20 — Шэнэ hонин. 17.50 — «Хани барисаанай дохёонууд». Москва—Софи. 18.50 — «Московские новости» газетын шангай түлөө ... гимнастикаар улас... мүрысөөн. 19.20 — ... халгын замаар».

Улаан-Үдэ. 19.45 ... га ба архитектура... журнал.

Москва. 20.00 — ... шэнжэлэл».

Улаан-Үдэ. 20.25 ... холнууд. 20.35 — ...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашу... «Элүүр энхэ байл... «Время». 22.35 — ... рода» — 8 серитэй ... ханай фильм. (Бол... хи сери.

ВТОРНИК, АПРЕЛИИН 1.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Красноярск хотын Пионернүүдэй ордонгой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.25 — «Долоон хоногой спорт». 10.45 — «Трижды о любви»—уран hайханай фильм. 12.10 — Шэнэ hонин (12.15 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.45 — Баримтата фильмүүд. 16.55 — «Комсомольская правда» газетын полярна экспедицидэ хабаадагшадтай hурагшад уулзаха.

Улаан-Үдэ. 18.15 — Шэнэ hонин (буряадаар). 18.30 — 8 «б» Хэн бололтойб? — киноочерк. 18.45 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». Хүдөөгэй ажалшадта программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — «Долоон хоногой спорт». 20.20 — Останкинадахи концертын студида энеэдэ зугаагай үдэшэ. 22.00 — «Время». 22.35 — Т. Хренников. «Доротея» — Ленинградай Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ Бага театрай зүжэг. 00.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.55—Баримтата фильм. 10.05, 14.10 — Француз хэлэн. 10.55 — Баримтата фильм. 11.05 — Гоё hайханиие ойлгожо hураха. 11.35, 12.40 — Географи. 6-дахи класс. 12.05 — «Шатарай hургуули». 13.10 — В. П. Катаев. «Сын полка». 13.40 — Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 14.40 — «Эрдэм ухаан — хүсэн». 15.10 — Н. В. Гоголиин ажаябадалай ... хы ажал ябуулгын ... нууд. 16.10 — Шэнэ ... 18.15 — Авиаконстру... Яковлевай ажаябада... ябуулга тухай ... фильм. 19.15 — Эрд... ба ажабайдал.

Улаан-Үдэ. ... очерк. 19.55 — Сон... 20.05 — «Экран» ... луулбари. 20.45 — ...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашу... — Санаар фигур... ролго. 22.00 — «Вре... — «Во имя народа» ... 3-дахи сери.

СРЕДА, 2.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Поэт Сергей Орлов тухай баримтата фильм. 10.15 — «Аяншалагшадай клуб». 11.15 — «Любовь и ярость» —уран hайханай фильм. 12.35 — Шэнэ hонин. (12.40 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — «Эрдэм ухаан ажал хоёрой хоорондохи холбоон». 16.25— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 16.55 — «Бултанда зорюулагдаhан стадион». 17.30 — «Фортепианна хүгжэмэй концерт. 18.00 — «16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда...». 18.45 — Ю. А. Гагаринай ниидэhээр 25 жэлэй ойдо. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Киноочерк. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.30 — «Фитиль» — бүхэсоюзна сатирическэ киножурнал.

Москва. 20.40 — Баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.30 — СССР-эй композиторнуудай VII съезд. Консерваториин Ехэ залhаа концерт. 00.15 — «Мүноодэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Генерал Лебеденко — жизнь как факел» — баримтата фильм. 9,35, 10.35 — Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэhэ hуури. 10.05, 13.40 — Немец хэлэн. 11.05 — «Манай саад». 11.35, 12.40 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.05 — В. Брюсовэй шүлэгүүд. 13.10 — Хүгжэм. 4-дэхи класс. 14.10 — Гоё hайханиие ойлгожо hураха. 14.40 — «hурагшадта физиологи ба ариг сэбэр тухай». 15.10 — Ю. Тынянов. «Бодолгонууд... уулзалганууд... дурсалганууд....». 16.15 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Горн» гэhэн программа. 18.20 — Залуу наймаалагшадай кочкурс. 19.05 — Соносхолнууд. 19.15 — «Хүтэлбэрилэгшэ: үгээс хэрэгээрээ батадхаха», «Нарин сэмбын комбинат... ральна директор, Ажалай Герой» К. ... дамжуулгада хаба...

Москва. 20.00 — мультфильм.

Улаан-Үдэ. 20.40 ... бэриин үлөөдэhэ ... болбосоруулгые ... руулха тухай».

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашу... — «Арадай уран ... — «Элүүр энхэ бай... 22.00 — Время». ... имя народа». 4-д... 23.30 — «Телевизор ... дай анхаралда. 24... лоор кубогуудта ... кубок. «Динамо» ... «Дукла» (ЧССР).

ЧЕТВЕРГ, 3.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Концерт. 10.05 — «Комсомольская правда» газетын полярна экспедицидэ хабаадагшадтай hурагшад уулзаха. 11.20 — «Ан амитадай аймагта». 12.20 — Шэнэ hонин. (12.25 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.15 — «Мэдэхэ, шадаха бай». 17.15 — «Шатарай hургуули».

Улаан-Үдэ. 17.50 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.05 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.20 — «Байгал далайе хамгаалха тухай».

Москва. 19.05 — «Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн». 19.35 — Мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Ажалша коллективүүд тухай хуули бэелүүлэгдэнэ. 20.30 — Футболоор СССР-эй кубок. «Динамо» (Минск) — «Спартак». 22.00 — «Время». 22.35 — СССР-эй композиторнуудай VII съезд. Совет дуунай концерт. 00.35 — «Мүноодэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35,10.35 — А. А. Фадеев. «Молодая гвардия». 10.05, 13.55 — Испан хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай hурагшадта. Түүхэ. 11.35 — «Поэзи. И. Уткин, Д. Алтаузен. 12.15 — XVII зуун жэлэй ородой искусство. 13.00 — Географи. 7-дохи класс. 13.30 — Зоологи 7-дохи класс. 14.25 — «Пять вечеров» — уран hайханай фильм. 16.05 — Шэнэ hонин. 17.50 — «Агропром: точка отсчета» — баримтата фильм. 18.20 — «Алтан шайба» клубай шангай түлөө. Эд... стнүүдэй түгэсхэл... сөөн.

Москва. 21.00 — нойрсогты, багашу... — Ритмическэ ... 21.45 — «Газарай ... лина». 22.00 — «Вре... — «Во имя наро... 6-дахи сери.

ПЯТНИЦА, 4.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — «Алтан шайба» клубай шангай түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн. 10.30 — Т. Хренников. «Доротея» — оперо. 12.25 — Шэнэ hонин. (12.30 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50— Баримтата фильм. 16.25 — Венгер арадай дуунууд. 16.50 — «Ород хэлэн». 17.20 — Равель. «Дафнис и Хлоя» — гэhэн баледhээ 2-дохи сюитэ. 17.40 — «Улица младшего сына» — уран hайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 18.25 —Шэнэ hонин (буряадаар). 19.30 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.45 — Социальна хүгжэлтын асуудалнууд, Гусиноозерск хотын соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэри. 20.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 21.00 — «Венгриин Арадай Республикын телевидениин программа. 22.00 — «Время». 22.35 — О. Лундстремэй хүтэлбэри доро эстрадна оркестрэй концерт. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 14.05 — Англи хэлэн. 11.35, 12.40 — Географи. 5-дахи класс. 12.05 — Түрэлхидтэ тележурнал. 13.10 — Зоологи. 7-дохи класс. 13.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 14.35 — «Совет уран зурагай искусство». Е. А. Кибрик. 15.25 — А. П. Чехов. «Чайка». 16.10 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 18... дай АССР-эй Го... гой арадай инстру... оркестрэй концерт.

Москва. 19.15— ... лоор Европын че... кубок. Эрэшүүл. ... (Каунас) — «Цибона» ... 20.50 — Мультфильм ... «Амгалан нойрсо... шуул». 21.15—Геоло... тэ. Баримтата фи... Концерт-вальс. 22... мя». 22.35 — «Во ... да». 7-дохи, 8-дахи ...

СУББОТО, 5.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй виолончелистнүүдэй ансамбль наадаха. 10.00 —Түрэлхидтэ тележурнал. 10.30 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 11.00 — Элүүр энхын бүхэдэлхэйн үдэртэ. 11.45 — «Музейнүүдэй залнуудаар». 12.30 — Карельскэ фронтын ветерануудуулзаха. 13.45 — «Мүноодэр — түби дэлхэй дээрэ». 14.00 — «Эфиопи мүноодэр» — киноочерк. 14.25 — «Булагууд». 15.00 — «Сэсэгүүд танай гэртэ», 15.20 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 16.50 — «Наследница по прямой» — уран hайханай фильм. 17.20 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.20 — «Тихий Дон» —уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Субботын үдэшэлэн». Рафаэль де Кордова таниие урина. 23.40 — Шэнэ hонин. 23.55 — РСФСР-эй габьяата артист Е. Петросянай хабаадалгатай фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Хамаг юумые мэдэхэ хүсэлтэйб» — киножурнал. 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.00 —«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.30 — А. Чеховэй рассказууд. 11.00 — «Капитан С» — уран hайханай фильм. (Венгри).

Улаан-Үдэ. 12.25 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 12.45 —Геологой үдэртэ зорюулагдаhан дамжуулга. 14.10 — «Сүлөөтэй сагтаа». Соёлой-спортивна комплексын шиидхэгдээгүй асуудалнууд ба зорилгонууд.

Москва. 13.50 — Геологой үдэртэ. Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.10 — «Выгодный контракт». 4 серитэй уран hайханай фильм. «Нейлоновая куртка», 1-дэхи сери. 11.15 — «Аяншалагшадай клуб». 16.15 — Танай гүйлтаар Н. Богословскитой уулзалга. 17.25 — Мультфильмнүүд. Сибириин Гүрэнэй ... ансамблиин концерт. Театральна шэнжэлэл ... Е. Винокуров. Шэнэ ... hээ. 20.15 —Баримт... 20.30 — Гүрэнэй Н. ... вой нэрэмжэтэ ор... академическэ орке... церт. 21.00 — «Амга... согты, багашуул!». СССР-эй компози... VII съездэ хаба... концерт. 22.00 — ... 22.35 — «Репутаци... hайханай фильм. ... римтата фильм. 2... болоор СССР-эй ... «Динамо» (Моск... рат».

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

ХЭЛСЭЭНЭЙ АША ТУҺААР

ПХЕНЬЯН. СССР-эй болон КНДР-эй хоорондохи экономическа ба соёлой харилсаан тухай хэлсээн хоёр ороной хоорондохи заншалта хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ арга олгоо, хоёр талын холбоое хүгжэлтын хүндэ хүшэр арга боломжонуудые нээгээ гэжэ «Нодон синмун» газетэ документдэ гар табигдахаар 37 жэлэй ойтой дашарамдуулан бэшэбэ.

Корейе сүлөөлхэ хэрэгэй түлөө шуhаа адхаhан совет арад дайнай hүүлэй hэргэн хүгжэлтын хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ республикада материальна ба моральна ехэ туhа хүргэhэн байна. Мүнөө КНДР-тэ социализм байгуулгада СССР эдэбхитэйгээр туhална, Эхэ ороноо эбэй ёhоор нэгэдүүлгэдэ хабаатай республикын гадаадын политическэ хараа шэглэлые дэмжэнэ гэжэ Корейн Ажалай партиин ЦК-гай орган бэшэнэ.

Совет хүнүүдэй туйлаhан амжалтануудаар корей арад үнэн зүрхэнhөө урмашан баясана, ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха, замбуулиней дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргуулхагүй, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн КПСС-эй ба Совет гүрэнэй алхамуудые эдэбхитэйгээр hайшаан дэмжэнэ.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

НЬЮ-ИОРК. «Үхибүүд амгалан тайбан байдал хүсэнэ» гэдэг ниитын эмхиин уряалаар Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй делегациин бүридэлдэ орожо, Холбоото Штадуудта ерэhэн совет hурагша Катя Лычева үүлэгүй сэнхир номин огторгойгоор, хабарай наруули наранай элшээр Нью-Йорк угтаба.

«Алтан шара наранай инмэл хурса элшээр дэлхэйн бүхы хүнүүдые хододоо шаража байхыень хүсэнэб, — гэжэ Катя аэропорт дээрэ эмхидхэгдэhэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. — Эгээл тиимэhээ бидэ бултадаа дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ ёhотойбди».

Чикаго хотодо хэдэн үдэрэй турша соо байха үедөө тэрэ американ hурагшадтай hонирхолтойгоор уулзаhан, хөөрэлдэhэн байна. «Манай орон соогуур ябаhан эдэ түрүүшын үдэрнүүдшэ шамда ямараар хадуугдаба гээшэб?» — гэжэ американ репортер Москваhаа ерэhэн айлшан басаганhаа асуугаа. «Би тон олон hонирхолтой юумэ харааб, — гэжэ тэрэ харюусаба. — Гэбэшье американ hурагшадтай, совет үхибүүдтэл адли, дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахихые хүсэдэг үетэн сасуутантаяа уулзалгамни миинн зүрхэ сэдьхэлдэ мартагдашагүй дурасхаал үлөөгөө».

Орон соогуураа Катиие үдэшэжэ ябаhан Сан-Францисско хотын hурагша басаган Стар Роугай нюур шарайhаа баярай миhэрэл таhарнагүй. «Эдэ хэдэхэн үдэрэй туршада бидэ тон дүтөөр танилсаабди, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Хорбоо дайн дажарай hүжэрөө гээшэ haaнь, манай бүхы дэлхэйн хосоронhалаха байhые мэдэнэбди. Эгээл тиимэhээ хүсэ шадалаа гамнангүй, эб найрамдалай түлөө тэмсэхые шиидээбди».

Саманта Смидэй тэрэнэй Эхэ оронд айлшалалгада харюу болгожо, Катя Лычева США-да ерэhэн байна гэжэ «Үхибүүд амгалан тайбан байдал хүсэнэ» гэдэг эмхиин үндэhэ hууриие табигша ба гүйсэдхэхэ директор Патриция Монтандон мэдүүлбэ. Манай заахан айлшан басаган американ үхибүүдтэй олон уулзалга хэхэ юм. Тэдэнэй түд бүхэниинь дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха гэhэн асуудалда ролюулагдаха байна. Энэ hайн hайхан хэрэгтэ гансал политигуудай бэшэ, мүн үхибүүдэйшье шухала үүргэ дүүргэхэ ёhотой байhандань, би этигэнэб. Тэдэнэй уулзалганууд манай оронуудай хоорондохи харилсаае hайжаруулха арга олгохо байна.

«Уулзалганууд амжалтатайгаар үнгэрнэ, тэдэ американ ба совет арадуудай хоорондохи үгэсэ ойлголсолгые hайжаруулха, манай дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхэ арга олгохо байhаниинь арсашагүй,— гэжэ П. Монтандон үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ. — Газар хадаа манай хамтын байшан болоно. Ерээдүйн үетэнэй аша туhада тэрэниие ядерна дайнай аюулhаа аршалан хамгаалха уялгатайбди».

ТУСХАЙ КОМИТЕДЭЙ 33-дахи СЕССИ

НЬЮ-ИОРК. Үндэhэ яhанай илгаа гаргалгые усадхаха талаар ООН-ой тусхай комитедэй 33-дахи сесси ООН-ой штаб-байшан соо хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Үндэhэ яhанай илгаа гаргалгын али бүхы түхэл шэнжэнүүдые усадхаха тухай 122 гүрэнэй батадhан уласхоорондын конвенциин дүримүүдые сахилгын хойноhоо хиналта тогтоохын тула энэ комитет байгуулагдаhан юм. Нийтын ба хуулиин элдэб байгуулалтатай оронуудые түлөөлдэг комитедэй экспертнүүд 19 ороной, тэрэ тоодо Алжирай, Болгариин, Кубын, Хитадай, Финляндиин, Шри Ланкагай элидхэлнүүдые шагнаhан байгаа.

Элдэб гүрэнүүдтэ, нэн түрүүн социалис оронуудта үндэhэ яhанай илгаа гаргалгые усадхаhан гү, али иимэ ябуулга гаргуулхагүй талаар олдоhон hайн дүй дүршэлые экспертнүүд зүбшэн хэлсэжэ, согсолhон байгаа гэжэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Г. Б. Старушенко (СССР) ТАСС-ай корреспондент С. Байбаковтой уулзахадаа мэдүүлбэ. Комитедэй согсологдоhон элидхэл ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ 41-дэхи сесси дээрэ табигдаха байна. Тусхайлбал, энэ конвенцидэ хамжан хамтараагүй байhан гүрэнүүдтэ зорюулагдаhан уряа элидхэл соо бии. Энэнь нэн түрүүн США-да хабаатай.

СПОРТЛОТОНУУДАЙ ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай мартын 23-да үнгэргэгдэhэн 12-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-hаа 6-ень тааха спортлото»: 1.264.843 билет ороо.

Зургаан номер (2 карточка) таагшад — 8.871 түхэриг, табан номер (146 карточка) тааhан хүнүүд—362 түхэриг, дүрбэн номер (5.036 карточка) таагшад — 21 түхэриг, гурбан номер (67.701 карточка) тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 7.673.296 билет ороо.

Табан номер (35 карточка) таагшад—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (6.499 краточка) тааhан хүнүүд — 115 түхэриг, гурбан номер (200.510 карточка) таагшад 6 түхэриг абаха байна.

Спортлотонуудай 12-дохи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 7-hоо майн 7 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» — тогтоол. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудhаа.

Хоёрдохи хуудаhанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» (Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи хуудаhанда).

Гурбадахи хууда... ...эй XXVII съездын ... нүүдые бэелүү... «Хэлхээ холбоо... — В. Очировай ... глазовагай «Ах... романhаа «Гор... хэhэг. Номой ... hанhаа — өөрын ... тойгоор» — М. Бр... респонденци. Ху...

Дүрбэдэхи хуу... ...публикын нюта... нин. Футбол-86.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-00433. Заказ № 75. Индекс 04609.